

QUADERNS D'ESTUDI

N.º 43

BARCELONA, AGOST 1920

VOL. XII

LES CARACTERÍSTIQUES DE L'ACTIVITAT ROMANA. — Tres grups constitueixen i integren elementalment la totalitat de l'esforç humà damunt la terra. El que domina a les regions de la idealitat més alta, i llunyana, ja per natura, com ara l'ordre transcendental i el més espiritual, ja per posició com els ideals possibles i probables quant a l'esdevenidor. La seva fórmula més sintètica és l'*ésser* amb els seus caires suprems de *unitat, veritat, bondat i beutat*. Aquesta esfera altíssima — nivell i mesura i monjoia definitiva de l'actuació humana — és representada i viscuda per la raça hellènica que té encara sota d'ella, de faisó jeràrquica, altres grups racionals que gradualment se n'allunyen fins arribar a confondre's amb el grup humà de l'experiment i de l'aventura a l'ordre de les coses més singulars i concretes, representat gloriósament i com puig suprem pels pobles germànics, furgadors i classificadors d'elements minusculars i materials, i empeltadors eters, i a tothora inicials, dels llurs èxits a la raça humana. Però entre aquests dos grups veritablement atlètics se'n mou, espau, un terç, el romà, que marca i cristal·litza eternament tots els moments definitius d'avenç de l'home damunt la terra. La seva missió té el caràcter de *còsmica*, i per això és essencialment esquerpa a tot ideal que no hagi encara assolit a la convivència humana una entera plasticitat i ciutadania presentant-se a l'home amb imminència inajornable i alhora amb el caràcter d'impulsora evident a l'avenç de la humanitat. D'aquí el general allunyament de l'ànima romana quant a les disciplines més espirituals i abstractes i la seva manca de lluc quant a la totalitat de les fites definitives i integrals del domeny de la terra.

Pastada sota els motllos d'un seny altíssim i a ell definiti-

vament lligada mitjançant la pàtria potestat refusa, oi més, tota aventura, i es llença exclusivament vers la universalització civil i jurídica d'aquells elements progressius abastament provats per altri, de volum tranquilitzador, d'engranatge harmònic ben visible i convenient, i de plàstic profit, per bé que ofereixin trencacolls mentre siguin de liquidació fàcil i coneguda. Tals són els aspectes més essencials de l'activitat romana i dels pobles llatins en general.

I. — Enamorats d'aquells, els romans esguardaven amb menyspreu i fins ridiculitzaven¹ els creadors dels ideals filosòfics transportats de Grècia, ja directament, ja per reflexió, i prenent-los els més gloriosos epítets aplicats a la filosofia, com ara el *d'estudi*,² els aplicaven a la jurisprudència. I anaven més lluny encara. Si l'esperit romà per boca de Ciceró anomenava la filosofia *ciència de les coses divines i humanes i de les causes en què aquestes són encloses*; els jurisconsults no volien pas ésser menys i definien la jurisprudència *coneixement de les coses divines i humanes i ciència de ço què és just i de ço què és injust*,³ arribant fins el punt de befar-se dels coneixements filosòfics, com Ulpià⁴ nomenant la jurisprudència, *veritable, no aparent, filosofia*. Aquest mateix fenomen hom observa en el poble romà quant als ideals humans que per transitòria posició són encara en llunyania.

En la bella oda que va dedicar al vaixell en què Virgili anà a les terres gegues per tal d'estudiar els llocs que citava a l'Enei-

1. L'anotador de l'edició del *Corpus* de Dret romà que tenim, parlant de la ciència de molts pensadors d'aquella època, constata la següent opinió: «*Qualem multi Philosophi habitu ipso, pallio, barba ad pubem usque porrecta, crine, vultu, sonituque vocis objurgatorio, futilem, inanem et argutiarum plenam, et nihil ad vitam tuendam et ordinandam promouentem, mentiebantur: in quibus barbam et pallium tantum quis intueri poterat, non philosophum.*»

2. *Instit.*, llib. I, tít. I, § 4.

3. *Ib.*, llib. I, tít. I, § 1.

4. *Digest.*, llib. I, tít. I, núm. 1.

da¹ ens ofereix Horaci una bella mostra de la lentitud romana quant als ideals definitius de l'home damunt la terra. Per a un perfecte esclariment del tema que tractem, mereix ésser estudiada i fins glossada amb tota cura. Després d'encomanar al vaixell que, com sagrat dipòsit, torni a Virgili intacte deixant-lo en aquelles contrades, afegeix:

El pit folrat de roure i triple aram tenia el primer que va confiar la trencadissa nau al fer pèlag : ni va témer el sobtós Afric lluitant amb els Aquilons : ni les tristes Hiades : ni la fúria del Not sens aturador a l'Adriàtic.

Segons la mens llatina el primer home que va llençar-se a l'ideal domeny de la mar, calia que fos ben migrat en la jerarquia espiritual humana, car per ella era impossible que tingués sentiments de cap mena. El verb *folrar* serva aquí un ple paralelisme significatiu amb els dits populars catalans *té la cara ben gruixuda* o *ben forrada*, o, *és ben descarat*, per significar que la persona que es tracta no té vergonya o que, per no eixir-li les colors, hom ha de suposar que *no té cara*. Anàlogament Horaci vol dir que el primer navegant havia d'ésser *duríssim* o mesell d'esperit i *sense entranyes*, en una paraula *sens ànima*, més que no pas *atrevidíssim* i *fortíssim*, com diu el P. Josep Juvenci en en ses notes.² Tal creiem que és la interpretació més concretament pròxima i alhora plàstica d'aquest passatge. Per a sentir tota la significació del mot *triple* cal fer avinent que ell ultrapassa el nostre popular *doble* (gruixut).

I a la seva manera raona Horaci força bé la seva afirmació remarcant i contrastant la fragilitat de la nau davant la feresa de la mar i de les sobtades escomeses de l'Afric, vent violentíssim que bufa del sud-oest, quan lluita amb els Aquilons que li són contraris, i de les ploraneres Hiades (de $\delta\omega$ ploure), estrelles

1. Vida atribuïda a Donat. — *Œuvres de Virgile*, par E. Benoist, pàg. CXXIII (París, 1884), i la reducció d'elles, *P. Virgilii Maronis Opera*, revisada per M. Duvau (París, 1910), *Vie de Virgile*.

2. *Q. Horatii Flacci Carmina*. Cervera, 1766.

que muntant pel maig portaven pluja,* i del furient Not que bufa de migjorn i domina incontrastablement la mar Adriàtica. El quadre és, cert, esgarrifós i en plena desharmonia amb les directrius de l'ànima romana.

Però segueix encara dient:

Quin gènere de mort va témer aquell qui, amb ulls eixuts, veié els monstres nadadors, la mar turgent i els, de mala nomenada, esculls acroceraunics?

Per tal de donar més ample i vigorós relleu a l'espiritual duresa i manca de seny del primer qui va llençar-se a la mar, assenyala encara Horaci altres perills que havien d'envoltar-lo. Ben cert: cap de les menes de mort que els antics amb Macrobi (*I, De Somno*) assenyala venen — ço és, naturalment, o pel fat, o per casualitat i violència exterior — podia témer el que, impassible, esguardava els paorosos monstres marins que se l'enviaren, i la mar inflada que, engolidora, avançava vers ell de tots indrets, reganyant l'ample i alt costellam palesador de vasts abisos, i els perills probables de naufragi en passant per davant dels monts avui nomenats del Diable i de la Quimera (Epir), sovint atapeïts de llamps.

Continua el poeta:

En va Déu, prudent, descompartí les terres amb l'Oceà divisible, si les impies naus han de passar saltant les intangibles mars.

* *Œuvres de Virgile*, per E. Benoist (París, 1884; I *Georg.*, nota 138). «Hyadas fueron hijas de Atlante... Tuvieron éstas un hermano que se llamó Hiante, de quién tomaron el nombre y dicen que lo mató una leona. Por el cual desastre lo lloraron tanto que fingen los poetas haberlas convertido los dioses en estrellas, con propiedad de causar humedad y lluvias para satisfacerlas de llorar» (*Declaración Magistral en lengua castellana de todas las obras de Horacio*, pel Dr. Juan Villen de Biedma, 1599), i després les identifica amb les *Plèiades* contra el general sentir de glossadors i poetes. Homer (*Iliada*, XVIII, 486) i Virgili (*Georg.*, I, 138) en parlen com de coses distintes, i Servi en fa la següent glossa plenament confirmada per la crítica: «Pleiades, signum est ante genua Tauri, quod ortu suo primum navigationis tempus ostentat, dictae ab eo, quod est πλέω navigo: Latinae Vergiliae dicuntur, a verni temporis significatione. Hyades sunt in fronte Tauri quod ortu suo concitant pluvias: latine suculae dicuntur.»

Intensificant i eixamplant cada vegada més el vol de la consideració, comença aquí Horaci a filosofar a la romana, estudiant amb caràcter realista i *actual* la finalitat i caràcter plàstic de la mar, les condicions de la navegació primitiva, i l'aspecte religiós o moral d'ella, o sigui la impietat que comporta atemptar contra les lleis de la creació i de la Providència.

Quant al primer punt, remarca que si Déu hagués volgut fer transitable el lloc o espai que la mar ocupa, no hauria tallat i limitat la terra amb ella; la qual — en desharmonia absoluta amb la planta humana — és altrament, i per natura, lleu i divisible, que això vol dir aquí el mot *dissociabilis* més que no pas *che non si può con esso far compagnia*, com glossa Fabrini de Fighine,¹ o el *mar disjuncto y desviado de la tierra*, segons entén Biedma,² que no s'adiu amb el sentit passiu d'aquell mot i molt menys si hom para compte en què la idea de divisió l'havia ja expressada Horaci amb el verb *descompartí* (abscedit).

Per altra part, corrobora el poeta la seva tesi remarcant d'un mode ben plàstic la mala figura que faria i el perill imminent en què s'havia de trobar el primer qui navegà transitant per la mar, això és, trontollant, saltant, fent alts i baixos (que això vol dir literalment el verb *transilio*), actuació plena de perills i d'incomoditats i del tot forastera a una de les trajectòries més fundamentals de l'ànima llatina transportada fins als més granats treballs d'ascètica.³

I bo i trescant per aquestes consideracions i constatant, de passada, que una tal navegació s'oposa als dictats del més alt seny o prudència, munta Horaci al puig suprem d'elles, traient-ne l'afrosa conseqüència que el navegar és una veritable impietat per tal com ell constitueix un duel a les lleis de la natura posades per Déu i tendeix eficaçment a fer vana l'obra divina.

Horaci raona aquí com un perfecte romà. Allunyat diametralment de l'ideal dels possibles-probables i de la mesura transcenden-

1. *L'Opere d'Oratio*. Venècia, 1599.

2. Obra citada.

3. S. Ignasi, *Ejercicios Espirituales*, anotació XVIII.

tal de la definitiva progressió de l'home assolida amb la intel·ligència, l'aventura i la coordinació jurídica, discorre amb esperit conservador sobre l'actualitat elemental mostrant-se esquerp a tot sistema que no sigui de còmoda biologia social basada en consonància amb l'altra coneguda trajectòria romana de bastir a tota hora damunt això que conegudament és més provat, acceptat i sòlid.

Segueix el poeta:

Atrevida a tot, la humanitat es gita follament vers la prohibida avolesa : la gènere atrevida de Jafet, amb funest engany, va portar el foc als pobles.

Incapaç de pressentir la idealitat de la definitiva i plena reialesa humana damunt la terra, o sigui la superació de les noses seculars que l'univers presenta transitòriament al nostre abast, és clama del tarannà febrós de l'home vers l'assoliment de la seva meta definitiva. Les llums supernes del rei terrenal denunciades abastament, feia segles, pels Sagrats Llibres d'Israel a penes si havien arribat a les portes de Roma. Horaci raona aquí sotjant amb coratgia la marxa habitual del cosmos en plec, que tradueix en fórmules absolutes. Fer d'ultrapassar-les és, a la mens del poeta, un crim que ha de comportar una congruent punició. I assenyala de seguida l'esforç humà vers el domeny del cel, i de l'aire i dels abissos.

Prometeu, fill de Jafet, arrabassa el foc del cel i el transporta a la terra, però Zeus el puneix fent-lo lligar mentre que la societat per haver obtingut de nou aquell element de progrés és punit amb la creació de la dona.*

Segueix Horaci:

Substret el foc de la maisó celesta la pal·lidesa i un novell eixam de febres envai la terra : i l'abans tardana malaltia escurçà els graons de la Mort llunya.

Té aquest fragment d'Horaci una profunda i aclaparadora filosofia. Per un costat enclou les greus resistències que avan-

* Hesíode, *Teogonia*, v. 565 i segs.

çant troba l'home a les hegemonies que passen¹ simbolitzades pel concret de Júpiter, i d'altra costat estatueix el doble paralelisme homogeni i eternal de la punició humana. Pel foc la societat avançava; per la flaquedat i la malaltia i la mort cuïtosa tornava enrera, restant, en plec, en el mateix moment còsmic d'abans. El foc és cald : Hesiode, com havem vist, el contrapesa assenyadament² amb la creació de la dona : Horaci, seguint l'antiga llegenda de Pandora, per un alçament de múltiples temperatures i pulsacions variades.

Continua el poeta:

L'aire buit Dedal va provar amb ales no concedides a l'home: i Hèrcules, amb penes i treballs, passà l'Aqueront.

Parla aquí de l'intentat domeny de l'aire i dels abisos terrenals posant com exemple respectiu a Dedal i a Hèrcules. Quant al primer, assenyala la desharmonia de l'aire amb l'home, i de l'home amb l'aire, remarçant que ni aquell, per sa buidor d'element ferm, és resistent per al trànsit humà, ni aquest ha estat dotat d'ales, com ara l'ocell, i amb fina discreció alludeix amb el verb *probare* el viatge que féu Dedal i el seu fill Icar per alliberar-se del carcer en què els havia posat el rei Mínos de Creta. D'Hèrcules esmenta els treballs, contrarietats i fatics que passà llavors que, per a experimentar la seva escamesa, fou tramès a l'infern pel seu germà Euristeu.

Fineix el poeta resumint:

Res no és difícil per als mortals : el cel mateix nèciament escometem : ni, per la nostra malvestat, permetem que Júpiter deposti els iracunds llamps.

Fa, sintetitzant, al·lusió a les embranzides de les cobejances humanes, contrastant lleument la llunyania profunda de llur intentat objectiu amb la nostra mísera qualitat de mortals que,

1. Ib. v. 892 i seg.

2. Cf. Bernat Metge, *Lo Somni*, llib. III, pàg. 165 (Barcelona, 1891).

estultament — diu fent referència a la fàbula dels Gegants — pretenem de muntar fins el cel, i amb les nostres provatures d'ultrapassar els termenals estatuïts per la Natura no deixem reposar Júpiter sempre prompte a la ira.¹

Amb raó Mr. Cartelier, en la seva edició de les obres d'Horaci (París, 1892), fa al capdavant de l'oda que acabem de glosar aquesta consideració : «Si toutes ces déclamations des moralistes et des rétheurs avaient été écoutés, où seraient la science et la civilisation?»

Universalitzant en la consideració de les idees d'Horaci hom veu de seguida que llur característica fundamental rau en una manca absoluta d'esguard quant als ideals definitius de la humanitat i al caràcter i finalitat essencials de la natura, i alhora en un intens replegament de les forces humanes vers ço que en cada moment és més segur i sòlid, com la terra. Només d'esquitllentes, i encara com empesa per inevitables avinenteses de la política internacional, legislà la mens romana, amb beutat copenadora, sobre el domeny de l'aire, de l'aigua corrent i de les mars. Extensa és, i en plec insuperable, la doctrina de les *Institucions* de Justinià quant a l'engranatge civil dels homes i als béns de la terra, força breu quant a les coses de fora la terra.²

I no tan sols llavors, que la idea és en fonda llunyania, sinó també, quan transportat a la terra, és encara infant i fluctua, el geni llatí s'hi mostra esquerp i resta en *atenta* indiferència. Però quan enllestit i prepotent avança caòticament i arrossega les masses substituïnt amb virior els paral·lels elements vitals que el precedien en la convivència humana, l'ànima llatina li cerca i troba les juntures més suaus i de durada, regulant-lo, expandint-lo i administrant-lo, i continuant amb ell la domi-

1. «Pulchre autem quod Iovis esset fulminibus dedit, et dicet fulmina iracunda, quasi Iovis iracundi ut Landinus interpretatur, pro eo quod irati. Nam iracundus is dicitur qui, natura, ad iram proclivis est, etiam si tunc non moveatur Ira.» (Glossa d'Ascensi a *Horatii Flacci omnia poemata*, Venècia, 1567.)

2. Llib. II, tít. I, § 1 i seg.

nació humana. El marc llatí no és ambient de provatures, ni tribunal de causes perdudes o perdedores.

Aquesta directriu ens fa recordar el sobreixement més fort de seny terrenal que registra la història.

A les terres d'Israel, receptor bru i eixut tant com d'intensa més que extensa actuació absorbent immaterial, fou parat el sistema definitivament il·luminador i impulsor de la humanitat vers les seves causes finals i sa creixença gloriosa i definitiva, i llençat al domeny de l'univers es lligà de primer i abillà de bon grat amb la seva semblança humana més elevada i menys allunyada, l'hellenisme. L'ideal de les causes finals fou humanament enllestit a les terres gregues.

El Novell Testament enclou, cert, com a colpidora nota diferencial, el miracle estupend d'un *cosmopolitisme israelita* bastit a despeses d'amplíssimes il·luminacions divines, però sa vestidura i aglutinant social és la llengua de Plató i de Fídias. Tal fou el primer trànsit terrenal de l'ensenyament cristià. Els grans mestres de l'Hehada, pagans, ortodoxes i heterodoxes, amb els carreus eternals del pensament de Grècia i mitjançant altes i vives topades donaren al fons dogmàtic del catolicisme una rica expressió acadèmica i humana que la féu amb l'element diví fonament intensiva i meravellosament extensiva.

Però la nota de màxima puixança del cristianisme universal denunciada més tard i colpidorament a les *Decretals*, i que després havien d'imitar els grans filòsofs de l'Edat mitjana, rau inicialment a l'assimilació que féu el poble romà dels ideals més fermes del cristianisme hellènic i en llur secular esverçament en l'hegemonia moderadora dels interessos espirituals de l'univers. El poble de Roma, cansat d'uns deus que no capia, llucà el doble fenomen d'immensa riuada, i plàstica i inevitable, que constituïa el cristianisme i l'allau formidablement solidaritzadora que per als lligams familiars i nacionals representava la Religió novella. I empeltant-la en la seva saba secular la transfundí en el seu esperit de tal manera, que l'antiga trajectòria civil de dominació romana fou transmutada, sense desplaçar-se, en govern

universal dels pobles dins l'esfera religiosa. El món cristià no és hellènic ni israelita, sinó romà; a Roma té la seva Seu altíssima, no per raons accidentals o momentànies de política i fins de psicologia, sinó per ésser el punt humanament més equilibrat quant a l'adaptació instrumental, o de govern, de l'ideal religiós en tots els moments de la progressió humana. Tal ha estat el novell triomf de l'antic esperit de les terres llatines transportat a l'esfera religiosa. I diem *terres llatines* perquè, no com a Rússia a la qual Vladimir imposà el catolicisme,¹ o com el tsar Boris, que féu semblantment a Bulgària,² sinó filtrant lentament les terres romanes, el poble llatí anà bastint l'ambient cristià fins a fer-lo triomfar a la Seu de l'emperador Constantí que en volgué ésser quasi apòstol (ισαπόστολος)!³ Així, esguardant atenta les trasmutacions dels segles i adreçant-les i assimilant-les, Roma restà de bell nou i és i serà regina de l'univers.

Perxò el Dant — i no volem donar aquí a les seves paraules més abast que el que comporten les idees que acabem d'expressar — escrivia en el *Paradiso* (IX : 134 i 135) que a Roma eren més suats o anotats els marges de les Decretals que no pas els de l'Evangeli i els dels Sants Pares:

. solo ai Decretali
Si studia sí, che pare a lor vivagni.

II. — L'ànima romana, per llei intrínseca de la seva natura, és esquerra a tota mena de novetats i d'aventures, i més encara si elles comporten perills de força volum i una eventual llambregada d'ideals novells i intermedis per a esvaïr-los. Ella domina com emperadriu en el reialme positiu de l'esforç ingent, però illuminat i fet planer abans per altri : pol oposat al de les terres asiàtiques amarades d'idealisme però mancades de correlatiu esforç volitiu per a cristallitzar-lo : ambdós, com servint de marc

1. *Storia della Russia*, de F. P. Giordani, pàg. 29 (Milà, 1916).
2. *Histoire du peuple bulgare*, de G. Bousquet, pàg. 36 (París, 1909).
3. Quant a aquest punt cal llegir el bell llibre de P. Batiffol, *La Paix Constantinienne et le catholicisme* (París, 1914).

immens i esfèric a la raça hellènica que, sojornant al bell mig d'aquell, planta cara gentil, i copsa amb galania els tipus supèrns de la progressió humana i amb atlètica energia no para un moment d'emmirallar-hi el reialme de la terra.

Per a comprovar aquest altre caire de l'actuació romana, n'hi haurà bé prou amb contemplar les característiques inicials d'ella.

Ròmul estatueix per al seu poble un marge amplíssim, gairebé illimitat, de convivència, però a base de fortes consistències i resistències nucliaris; d'una fortitud familiar extraordinària i ben assegurada : i d'un equilibri i assossec mental i volitiu tan perfectes, que, a l'esdevenidor, i en la gradació ascendent de l'avenç humanal, l'havien només de moure amb esforç ingent vers la incorporació d'aquells mitjans novells que, malgrat comptessin una grossa escamesa, eren ja bastament provats, de profit pràctic i ben plàstic, i alhora d'evident durada. Deixà Ròmul ben lliure al seu poble el dret de legislar, de crear magistrats i fins de declarar la guerra i estipular la pau, però a base d'una perfecta i forta serenor espiritual. Emmotllà insuperablement les famílies, i constituïdes elles en plenitud de seny, les deixà obrar per llur compte fins en les relacions exteriors.

Aquesta fou la meravellosa trajectòria de Ròmul en plasmar els caients i les flexions de la psiqui llatina. Va recloure les famílies dins de muralles, que proclamà santes i inviolables, i en aquelles denuncià com omnipotent el seny de l'avior i del cap de casa, i estatuí fórmules i honors que regulaven tota novetat o jerarquia substancialment familiars. Tal fou la institució de la pàtria potestat, el ritu de les núpcies, l'honor matronal.

L'ànima llatina fou, doncs, al seu bell començament amurada i illuminada de ple per les llums de la llarga experiència vident de la realitat i acompanyada alhora d'una robusta embranzida. I amb aquestes dues notes, que comportaven una fortitud i severitat extraordinàries de caràcter i una

marcada desconfiança vers ço que és novell, marxà el poble de Roma a la conquesta de l'univers, segellant els nuclis nomenats llatins amb la seva forma substancial, que serà d'eterna durada.

A la Roma catalana, la nostra excelsa Tarragona, esdevingué, durant la *setmana tràgica*, un cas de fonda biologia romana. Consultant un religiós a un il·lustre home públic d'aquella ciutat que li semblava que passaria en aquesta, contestà el segon : *Ara com ara, estiguem ben tranquils : quan el món començarà a cremar, aleshores els tarragonins començarem a pensar el que ens cal fer.*

D'aquesta contextura espiritual de l'ànima llatina en tenim un cas ben interessant a l'Eneida de Virgili. Eneas, mogut per un tendre amor al seu pare Anquises — seny de l'aviar — (VI: 108 i seg. i 195 i seg.) davalla decidit a l'infern, però va acompanyat de la vident Sibilla, sabent per endavant que ella ho pot tot (*potes namque omnia*, 117) i que els viaranyes que anava a passar havien ja estat resseguits per mantes personificacions de l'hellenisme : Orfeu que en volia deslliurar Eurídice : Pòllux per a traure'n temporalment el seu germà Càstor : Teseu i Pirithous per arrabassar-ne Proserpina : Hèrcules emportar-se'n el Cancerber...

La psiqui llatina podia, doncs, arriscar-se a davallar-hi sense altre adjutori que els seus ja coneguts i provats mitjans : un intern, l'energia del franc voler; l'altre extern, i paral·lel, i ben romà alhora, el glavi, tradicional esbandidor de les ombres.* Per això, en entrar, diu la Sibilla a Eneas en frase ràpida, decidida i enèrgica:

Invade viam, vaginaque eripe ferrum

Nunc animis opus, Ænea, nunc pectore firmo.

(VV. 260-261.)

* I jo, traient-me l'espasa punxent de contra la cuixa, seia, sense deixar que les testes vanes dels morts vinguessin vora la sang...

(*Odissea*, trad. de C. Riba, vol. II, pàg. 57.)

imitada virilment pel Dant en el cant III de l'*Inferno*:

Qui si convien lasciar ogni sospetto:

Ogni viltà convien che qui sia morta.

(VV. 14 i 15.)

Vist el camí obert, el llatí, comptant amb les noses i fins amb els trencacolls que hi trobarà, hi entra a tothora resolt i amb coratgia, segur per endavant que assolirà la finalitat positiva i pràctica que es proposa. Quant a aquest punt, hi ha a la *Crònica* del rei Jaume un esdeveniment digne d'ésser analitzat amb tota cura, car ell dóna alhora un relleu insuperable a l'actuació diversa i aplegada de l'ànima grega i de l'ànima romana.

El rei Alfons el Cast, avi de Jaume el Conqueridor, després d'haver fet demanar per muller a una filla de l'emperador Manuel I Comneno de Constantinoble, va contraure matrimoni amb Na Sanxa, filla del rei Alfons VII de Castella. Ignorant el que s'era esdevingut, el basileus de Constantinoble, trameté al rei d'Aragó la seva filla acompanyada d'un bisbe i dos nobles. En arribar els tres a Montpeller foren assabentats que el rei d'Aragó era ja casat. Davant d'aquest fet, l'esperit hellènic havia de restar exhaurit, car era als termenals del màxim de la seva actuació típica — posar a l'abast de l'esperit romà una beutat bizantina, filla del *qui era en aquell temps lo meylor hom de chrestians*, — fins essent ben planer i clar el que calia fer davant un cas sense remei, això és, protestar i tornar la princesa a Constantinoble. Malgrat això i d'haver ells promès a l'emperador «que si aquell matrimoni no's faes ells la tornarien a son pare per terra o per mar», *véren-se en gran embarc e en gran pensament que farien*. Tal fou la primera i ben còmica mostra de la feblesa i desorientació típiques de l'ànima grega davant el terreny estrictament pràctic de l'ànima romana.

Però si ells, en un afer tan senzill, eren *en gran embarc e en gran pensament*, no n'havien d'assabentar als forasters — prou malastrugança tenien — i molt menys al Consell de Montpeller,

que segons la Crònica de Muntaner (cap. IV) *per tot lo mon se deia que el pus savi consell del mon era aquell de Montpeller.*

Però ho feren al revés. Passi el lector els ulls pel següent deliciós retaule:

«E en Guillem de Montpeller era senyor de Montpeller e de la senyoria que pertany a Montpeller. E aquells nobles qui eren venguts ab la fiyla de l'Emperador demanaren que's farien d'aquest engany e d'aquest falliment que havien pres : que els vinent ab la fiyla de l'emperador Manuel al Rei Don Alfons que la preses per muyler, e el n'havia altra presa, e que els conseylas en qual manera s'en captendrien.»

En aquest moment comença un suggestiu i ben típic encreuament d'actuació entre l'ànima llatina i l'ànima bizantina. Els grecs, fora de la llur esfera ideal, mostrèn una perfecta desorientació i una feblesa absoluta. Guillem de Montpeller els contesta com un perfecte romà, no es precipita; els diu *que ell haurà son Consell.* El qual davant el trist posat espiritual de l'ambaixada grega, en atenció a què la princesa «era desconsolada de marit que devia haver que la presés per muyler e que no l'ha» i tenint, demés, en compte l'alta categoria d'ella, aconsellà a Guillem com a cosa d'èxit segur, que se la quedés per ell. L'afer era, per a l'abast llatí, extremadament simple i de força guany i lluïment, fins comptant amb una inicial i ben natural resistència de l'esperit hellènic.

En conseqüència, *uns missatgers* fan a saber als de l'emperador, no el parer demanat, sinó la resolució del Consell. Els grecs, com ja era d'esperar, s'enfelleixen més encara. Un simple senyor atrevir-se a demanar, a exigir, la filla de l'emperador més vistable de la terra! «Quan los missatgers de l'emperador oïren *la resposta*, ab lo desconhort que havien de primer, los dobla : que la fiyla de l'emperador preses marit sinó rei o emperador : car altre no li tanyia».

El fracàs, pels bizantins, era doble. Refusada la princesa per un rei era encontinent demanda per un senyor. Colpits

per aquest, encara més greu i impensat, entrebanc, els enviats bizantins no es redrecen ni fan almenys esforços de flaqueja, mostren encara més que no saben per on donar-la. Pouant a l'ordre ideal contesten amb filigranes de diplomàcia oriental i jurídica, demanant llicència per entornar-se'n amb la damisella bizantina i fent avinent la promesa per ells feta a l'emperador que si el matrimoni no es feia li tornarien la filla *per terra o per mar*. Novell i força més greu despropòsit! Palesaven ara que per endavant ja sabien el que eren obligats a fer si les noces no es celebraven, i havien demanat consell! Davant d'això, Guillem de Montpeller es mostra encara més ferm i irreductible, fent als enviats aquesta eixuta i resolta contesta : «que d'altra manera no seria».

«E quan los missatgers de l'emperador enteseren la llur voluntat e que d'altra manera no podria ésser, demanaren-los acord». I les noces foren aviat celebrades. — PERE M. BORDOY-TORRENTS.

PLÀTIQUES AMB LES MARES. — IV. *Cortesía.* —

En el bagatge del nen, home futur, no hi pot faltar la cortesía. Sembla que en aquests temps, en què tot escasseja, ella es troba a faltar per tot arreu i aquí també.

Els catalans en tenim una esplèndida tradició, però, ara com ara, potser ens hem pres massa seriosament allò de l'*arxiu* de què parla Cervantes, i la tenim tan arxivada que no hi ha perill de moment que desaparegui per usada.

Convindria espolsar-la una mica i posar-la novament en circulació.

Hom s'avergonyeix i s'escusa com pot quan una criatura no és tan cortès com voldria, i en desagravi és reptat a l'instant el petit ofensor davant mateix de l'ofès per a major confusió dels dos; però després ja ningú hi pensa.

A l'escola, i a casa mateix, generalment no se'ls ensenya als nens gran cosa, sinó a dir «sí, senyor» «no, senyora» «bones tardes» i «un servidor». I se'ls dóna una vaga idea de què hi ha

paraules *lletges* que els nens no les poden usar, sobretot quan hi ha visites, i que no es fixin gaire en allò que fan la gent gran, perquè ells tenen carta blanca i fan allò que els ve bé.

I com que aquest formulari, per breu que sigui, és dictat ordinàriament en moments de nerviositat i malhumor, no solament no se n'aprèn el mecanisme, sinó que sol pendre's en general això de la cortesia com una cosa molt enfadosa, a manera d'un vestit de gala ben bonic però que no vingués ben bé a la mida i fos apuntat amb agulles que privés la llibertat de moviments i que fes estar sempre amb l'ai al cor que no es pensa altra cosa que en ésser a casa per treure-se'l de sobre. I, efectivament, per regla general, a casa se'l desa i sempre que es pot es deixa d'usar-lo.

Hi ha una convicció molt estesa què n'hi ha prou amb ésser cortès quan es vol. Aquesta idea l'ha d'abandonar del tot l'educadora que es suposa vol donar una educació acurada al seu deixeble, i no fiarà a la improvisació una part tan important de la seva tasca. Perquè no pot pendre's tampoc massa al peu de la lletra el «voler és poder». Admetrem, per exemple, que un bon organista (i encara si no és dels que abusen) improvisi una fantasia, però no tindrem la humorada de fer seure a qual-sevol bastaix a tocar l'orgue.

El millor serà, doncs, que el nostre deixeble tingui el gran mecanisme de la cortesia, i la improvisació consistirà en els diferents matisos que donarà a la correcció absoluta amb què actuarà sempre.

I així serà cortès amb tothom, i per ésser-ho d'una manera refinada li serà ensenyat (o sobretot l'exemple!) a ésser-ho amb els inferiors, amb els desconeguts, amb la gent que de moment no es necessita, i fins amb els importuns; matisant-ho amb els diferents tons de deferència : respectuosa amb els superiors i les dones, amorosa amb els iguals; senzilla, sense humiliants familiaritats, amb els inferiors, etc.

La correcció de l'actitud i de la paraula en els llocs públics és imprescindible. Hem de convenir que en aquesta qüestió hi ha molta feina a fer. No toleraríem que entrés en un tren o en qual-sevol lloc públic un escombriaire amb el seu cabàs, i molt menys

que aboqués el seu contingut sobre la concurrència, i hem de tolerar la immundícia de dos renecs cada tres paraules, i converses a crits que no haurien de dir-se ni a cau d'orella.

I com que això és comú a tots els estaments, les mares han de vigilar molt per guardar, en allò que els sigui possible, els nens d'aquest ambient i de l'estupidesa de la gent gran que per riure els ensenya a dir paraules i conceptes grollers, perquè els nens s'apoderen de les paraules que senten amb la mateixa inconsciència que s'introdueixen a la boca els ditets bruts o qualsevol objecte, i bé s'hauria de tenir la mateixa cura d'allunyar d'ells les males paraules que la que es té per apartar els objectes bruts o perillosos.

La correcció amb els íntims és també indispensable i no podem en justícia exigir-la dels nens sense donar-los-hi.

Reptar-los aparatósament, i pegar-los i tot, davant de la gent no hi ha dubte que és incorrecte, i ho és també el vocabulari amb què increpen als petits moltes mares.

Per altra part, si la gent gran no es tracten entre ells amb deferència, difícilment podrà exigir-se al nen consideració i cortesia.

Els pares i els parents del nen són els models de més a prop i els que haurien d'ésser millors; però no quan hi ha visites solament, sinó a tothora, i aquesta contenció que es faria en honor del nen previndria més d'una esllavissada completa en la família.

Es presenten naturalment, en l'interior de les famílies, com en totes les agrupacions, qüestions que s'han de tractar amb certa vivesa i energia i, per consegüent, amb perill per a la correcció; però, ¿no podria parlar-se'n a part, fora la presència dels nens, del servei i la gent que no hi fos estrictament interessada?

¿No hi hauria manera també de substituir una gran part de planys i retrets amb solucions o projectes?

Jo recomanaria a les mares que no portessin mai a taula aquestes qüestions, i fins aprenguessin a fer-les fonedisses si algú s'esforçava en portar-les-hi. I no solament en defensa de la correcció, de la higiene i de la pisa, sinó també de la seva tasca educadora. Allí hauria d'ésser molt observadora i molt exigent: res de presen-

tar-s'hi mig pentinats, amb els vestits en desordre i amb les mans de netedat dubtosa; res de seure-hi ni marxar-ne abans que els altres; res de jocs ni baralles. Exigir la major pulcritud; el menjar amb els grans pot retardar-se fins i tant que el nen posseeixi una certa perícia, i com que és una funció que hauran de fer sempre i presenta infinitat d'ocasions de practicar la deferència i la tolerància, serà la manera d'apendre bé la cortesia i de lluir-la.

Deixant ja a part l'exemple, la cortesia seria molt fàcil ensenyar-la en petites converses que tinguessin un caient agradable sobre un punt determinat que es posi després en pràctica : saludar, remetre i rebre objectes, passar entre gent, anar a passeig, de visita, a l'església, a taula, demanar un objecte o trametre ordres al servei, etc. I una vegada posada en pràctica, aprovar ço que estigui ben fet i rectificar els errors.

Aquestes petites lliçons entretenen als nens el mateix que un joc. I seran tan més atractius quan la rectificació d'errors sigui feta alegrement i amb benvolença i l'aprovació donada sincerament sense l'enfadós perjudici per part de l'educadora de què les alabances han de perjudicar al nen, enorgullint-lo.

Convindria presentar la cortesia del nen com una cosa habitual, agradable i necessària que honra i adorna a qui la posseeix, tant i més que el que en rep l'obsequi. Per això jo aconsellaria a les mares que tant a llurs fills com a tots aquells amb qui elles tenen relació, no els refusin cap mostra de cortesia, per mica acceptable que sigui; no els diguin mai aquelles paraules tan corrents de : «no es molesti», «no val la pena» «no faci compliments»; deixin-los provar d'ésser cortesos i adquirir-ne el costum : sempre s'és a temps a estar a la recíproca i a donar les gràcies. — JULITA FARNÉS.

Canet de Mar.

CONVERSES FILOLÒGIQUES. — XIII. — Hi ha molts verbs catalans que tenen el present de subjuntiu terminat en *ga*, *gues*, etc., o *gui*, *guis*, etc., amb una *g* que no té el radical de l'infinitiu. Així, *beure* fa, en el present de subjuntiu, *begui*,

beguis, begui, beguem (no *bevem!*), *begueu* (no *beveu!*), *beguin*; *moure* fa *mogui*; *riure, rigui*; *dir, digui*; *dur, dugui*; *caure, caigui*; *plaire, plagui*; *vendre, vengui*; *respondre, respongui*; *doldre, dolgui*; *valer, valgui*; *conèixer, conegui*; *venir, vingui*; *estar, estigui*; *ésser, sigui*.

Les formes de subjuntiu en *ga* (posteriorment *gui*) no són igualment antigues. Algunes d'elles són hereditàries, tals com *diga* i *duga* (del llatí *dicam* i *ducam*, amb canvi de la *c* en *g*); d'altres són formes analògiques que durant l'edat mitjana anaren substituïnt-se a les primitives formes de subjuntiu sense *g*, tals com *moga* i *responga*, que vingueren a reemplaçar *mova* i *respona*; d'altres, en fi, no s'han produït o generalitzat fins a l'època moderna, tals com *siga*, *sàpiga*, *càpiga*, *vulga*, antigament *sia*, *sàpia*, *càpia*, *vulla*.

En els verbs en què el present de subjuntiu termina en *ga*, *gues*, etc., l'imperfet termina generalment en *gués*, *guessis*, etc., i el perfet d'indicatiu, en *gui*, *gues*, etc. Així, a un present *begui*, *beguis*, etc., correspon un imperfet *begués*, *beguessis*, etc., i un perfet *begui*, *begueres*, *begué*, etc.

Convé no oblidar que aquesta regla té les seves excepcions; el verb *ésser*, per exemple, fa *sigui*, *siguis*, etc., en el present i *fos*, *fossis*, etc., en l'imperfet. Essent, però, en tan gran nombre els verbs en què a un present en *ga* o *gui* correspon un imperfet en *gués*, s'esdevé que en els pocs verbs que fan excepció a aquesta regla, la llengua tendeix a donar-los un imperfet en *gués*. Així, en el verb *ésser*, en què el present primitiu *sia* ha estat reemplaçat per *siga*, la llengua ha creat un imperfet *sigués*, que es troba actualment en concurrència amb l'imperfet primitiu. En casos de concurrència de dues formes com *fos* i *sigués*, la llengua literària no pot sinó donar la preferència a la primera.

Cal, doncs, mantenir l'imperfet *fos* evitant curosament l'imperfet *sigués*. Així mateix, en els verbs *saber*, *cabre*, *escriure*, cal dir *sabés*, *cabés*, *escrivís*, i no pas *sapigués*, *capigués*, *escrigués*.

Anàlogament, en el perfet, cal substituir *sigué*, *sapigué*,

capigué, escrigué, per *jou, sabé, cabé, escriví*, i, en el participi passat, *sapigut, capigut*, per *sabut, cabut*. En el verb ésser, és preferible *estat* a *sigut*.

XIV. — Paral·lelament a la substitució de les formes *sapigués* i *capigués*, jutjades impròpies de la llengua literària, per *sabés* i *cabés*, alguns fan la de *pogués* per *podés*, la de *hagués* per *havés*. Contràriament al que s'esdevé amb *saber* i *cabre*, en els verbs *poder* i *haver* els imperfets en *gués* són els sols correctes. En *saber* i *cabre*, cal dir *sabés* i *cabés*, no *sapigués* i *capigués*; però en *poder* i *haver*, al contrari, cal dir *pogués* i *hagués*, no *podés* i *havés*. Així mateix, en el verb *estar*, cal dir *estigués* i no pas *estés* com fan molts.

La regla segons la qual el radical de l'imperfet de subjuntiu (*digués, diguessis*, etc.) i el de les dues primeres persones del plural del present de subjuntiu (*diguem, digueu*) són idèntics, no té altres excepcions sinó les següents:

Saber, que fa, en el present, *sapiguem, sapigueu*, fa, en l'imperfet, *sabés, sabessis*, etc. (perfet d'indicatiu : *sabí, saberes, sabé*, etc.; participi passat : *sabut*).

Cabre, que fa, en el present, *capiguem, capigueu*, fa, en l'imperfet, *cabés, cabessis*, etc. (perfet d'indicatiu : *cabí, caberes, cabé*, etc.; participi passat : *cabut*).

Escriure, que fa, en el present, *escriguem, escrigueu*, fa, en l'imperfet, *escrivís, escrivíssis*, etc. (perfet d'indicatiu : *escriví, escrivires*, etc.).

Veure, que fa, en el present, *vegem, vegeu*, fa, en l'imperfet, *veiés, veiéssis*, etc. (perfet d'indicatiu : *viu, veres* o *veieres, veu* o *veié, veïrem* o *veïérem*, etc.).

Ésser, que fa, en el present, *siguem, sigueu*, fa, en l'imperfet, *fos, fossis*, etc. (perfet d'indicatiu : *fui, fores, fou, fórem*, etc.; participi passat : *estat*).

En *voler* i *poder*, les dues formes del present terminen en *guem* i *gueu* i l'imperfet en *gués, guéssis*, etc., com en tants altres verbs, però aquelles tenen una *u* mentre que les formes de l'im-

perfet tenen una *o* : *vulguem, vulgueu* (amb *u*, com *vulguí, vulguís* i *vulguín*), però, amb *o*, *volgués, volguessis*, etc. (perfet d'indicatiu: *volguí, volgues, volgué*, etc.; participi passat : *volgut*); anàlogament, *puguem, pugueu*, però *pogués, poguessis*, etc. (perfet d'indicatiu : *poguí, pogues, pogué*, etc.; participi passat : *pogut*).

Resta encara el verb *haver*, en què les formes *haguem* i *hagueu*, tretes analògicament (d'acord amb la regla damunt dita) de l'imperfet *hagués*, es troben en concurrència amb *hàgim, hàgiu* i *hagem, hageu*. Qualsevol d'aquestes formes és preferible a aquelles. La llengua literària dona avui la preferència a *hàgim, hàgiu*, que (ensems amb llurs variants *hàgem, hàgeu*) frueixen d'una extensió geogràfica molt més gran que *hagem, hageu*. Però hom no pot deixar de reconèixer que aquestes són el prolongament regular de les formes antigues (*hajam, hajau*), amb el canvi habitual de les terminacions *am* i *au* en *em* i *eu*, que retrobem en *vegem* i *vegeu* abans *vejam* i *vejau*). — POMPEU FÀBRA.

Informació

Organismes de govern

MANCOMUNITAT DE CATALUNYA. — Consell de Pedagogia. — Escola d'Estiu (1920). — Programa. — L'Escola d'Estiu de la Mancomunitat de Catalunya obra matrícula per als següents ensenyaments:

Cursos generals. — Elements de Mineralogia. — Professor : don Josep R. Bataller, prev.

Botànica general. — Professora : D.ª Emília Civit de Font.

Pràctiques de Zoologia. — Professor : D. Salvador Maluquer.

Pràctiques de Química elemental. — Professora : Srta. Concepció Farran.

Història de Catalunya. — Professor : D. Ferran Valls i Taberner.
Principis de Psicologia (en francès). — Professor : M. Georges Dwelshauvers.

Geografia física. — Professor : D. Jaume Marcet.

Cursos especialitzats. — Sistemàtica vegetal. — Professor : doctor Pius Font i Quer.

Microscòpia vegetal. — Professor: D. Joaquim de Barnola, S. J.

Ampliació de pràctiques de Química. — Professor : D. Manuel Maria Balaguer.

Curs de Treballs d'Obrador. — Professor : D. Rafael Solanich.

Secció extraordinària. — Curs extraordinari de M. Édouard Claparède, professor de la Universitat de Ginebra i de l'Institut Jean Jacques Rousseau, sobre el tema : «Psicologia de la intel·ligència».

Demés, en la secció extraordinària es celebraran els actes següents:

Exposició-Concurs d'Herbaris i cicle de conferències sobre l'ensenyament de les Ciències Naturals.

Grup d'Ensenyament domèstic per a professores especialitzades, dirigit per la Srta. Concepció Farran, directora de la Secció d'Ensenyament domèstic del Consell de Pedagogia.

Excursions, visites i festes.

L'Escola d'Estiu de 1920 començarà el dia 21 de juliol, i acabarà tots els seus actes el dia 28 d'agost.

Secció especial per a mestresses menagères. — El programa de lliçons especials per a mestresses menagères serà com segueix:

Lliçons generals d'higiene. — Set lliçons pel Dr. D. Josep Agell i Agell, sobre:

Primera. Composició del cos humà. — Desgast de la funció vital. — Desgast per treballs de diferent naturalesa. — Excreció residual. — Concepte i funció de l'aliment. — L'aliment segons les edats i clima.

Segona. El nitrogen en la naturalesa. — El cicle del nitrogen i la funció dels seus compostos en l'economia humana.

Tercera. El fòsfor com aliment. — El carboni com ídem. — Estudi dels productes naturals que els contenen en condicions més apropiades per a l'alimentació.

Quarta. Influència de les adulteracions i falsificacions dels aliments en llur valor alimentici. — Les conserves alimentícies : aventatges, inconvenients i perills de les mateixes. — Els antisèptics, i conservadors de productes alimentícies.

Cinquena. El perill dels insectes en la salut pública.

Sisena. La higiene de les aigües potables.

Setena. La desinfecció i l'antisèpsia en la vida domèstica.

Règims alimenticis. — Tres lliçons del Dr. Gallard.

Lluita contra la tuberculosi. — Tres lliçons del Dr. Pla i Armengol.

Lliçons de Jardineria. — Sis lliçons, per D. Vicens Nubiola.

Primera. *La terra i els adobs.* — Menes de terra. — No totes les plantes volen la mateixa terra. — Plantes que necessiten terra de castanya. — Barreges de terres per a testos. — Testos : qualitat que han de reunir, manera d'omplir-los. — Adobs : què són i menes. — Adobs líquids, concentrats, d'assimilació ràpida.

Segona. *Multiplicació dels vegetals.* — Multiplicació sexual. — Com creixen plantes noves. — Mecanisme de la hibridació. — La llavor i la sembra. — Terra, manera i temps de sembrar. — Cures a les plantes nascudes.

Tercera. *Multiplicació de les plantes.* — Multiplicació asexual. — Rebrotos, divisió de la mota i capficats. — L'esqueix i el maiol. — L'empelt. — La cabeça.

Quarta. *Conreu.* — Plantar, replantar i trasplantar. — Esporregar. — Podar. — Regar. — Què és forçar una planta? — La planta malaltissa i el seu remei.

Cinquena. *Plantes casolanes.* — De test, d'aigua, de paret. — Plantes de sol, ídem d'interior. — L'arbre fruïter.

Sisè. *Algun conreu especial.* — Clavell, roser, crisantem, anemona. — La flor i la casa.

Lliçons generals sobre ensenyament domèstic. — Quatre lliçons per la Srta. Concepció Farran.

Concepte de l'ensenyament domèstic en diferents països.

Influència de la vida de guerra en l'esdevenidor de la dona en les escoles menagères.

Aspectes necessaris a tenir en compte per l'ensenyament domèstic a casa nostra.

Visites a les Escoles Domèstiques de Barcelona.

Notes. — Aquestes lliçons seran donades tots els dies, des del 26 de juliol al 7 d'agost, de dos quarts d'onze a la una.

La matrícula valdrà 5 pessetes i amb ella podran, les inscrites a aquesta secció especial, cursar també totes les classes d'Escola d'Estiu que siguin compatibles.

La Direcció de l'Escola d'Estiu de la Mancomunitat està preparant el pla d'excursions i visites. L'excursió de clausura es projecta aquest any al Pireneu. Es confia que hi assistirà el professor

M. Ed. Claparède. Una altra excursió serà de segur a Sant Llorenç del Munt, amb assistència del professor M. Georges Dwelshauvers.

Concurs de Bibliotecàries. — 1. El Consell de Pedagogia de la Mancomunitat de Catalunya obre concurs amb exercicis entre les Bibliotecàries de la Mancomunitat, per a la provisió de les següents places:

a) Places reservades a Bibliotecàries amb categoria de Directora:

Bibliotecària interina de la Biblioteca Popular de Sallent.

Bibliotecària de la Biblioteca Pedagògica del Consell de Pedagogia.

Bibliotecària adscrita al Servei central de Biblioteques Populars.

Bibliotecària adscrita a l'Administració general de la Universitat Industrial.

b) Places auxiliars:

Bibliotecària auxiliar de la Biblioteca Popular d'Olot.

Bibliotecària auxiliar del Servei central de Biblioteques Populars.

2. El Concurs tindrà lloc el dia 23 del corrent, d'acord amb les condicions previstes en el Reglament de Biblioteques de la Mancomunitat de Catalunya.

3. Les aspirants presentaran les instàncies i mèrits que puguin acreditar a la Secretaria d'Ensenyament Primari i Secundari del Consell de Pedagogia, abans del dia 21 del mes de juliol.

AJUNTAMENT DE BARCELONA. — *Càtedra de Dret Marítim.* — L'Ajuntament ha aprovat el dictamen de la Comissió de Cultura, proposant la creació d'una càtedra de Dret Marítim.

Estatut de la càtedra. — 1. Funcionarà amb caràcter autònom, durant vuit mesos de l'any en sessions d'una hora almenys, en dies alternats. S'obrirà un Registre de les persones que vulguin assistir-hi, les quals abonarien 25 pessetes.

2. Cada any, en finalitzar el curs, el professor haurà de presentar un treball sobre generalitats o sobre un aspecte del Dret Marítim, fet amb la col·laboració de diversos o tots els alumnes de la classe, treball que serà remès al Patronat de la càtedra per a la seva impressió i publicació.

3. La càtedra es procurarà que funcioni al local de la Universitat.

4. El professor serà elegit per concurs, exigint-s'hi per a pendre part : ésser doctor o llicenciat en lleis; presentar un programa o pla de la disciplina i tots els altres mèrits que el concursant cregués convenient. Un Tribunal proposarà a l'Ajuntament el nomenament del concursant que cregui més apte, podent deixar desert el concurs. En cas de dubte podrà subjectar els concursants a proves orals i escrites abans de fer la proposta.

El mentat Tribunal es compondrà de l'alcalde, president; dos regidors designats per la Comissió de Cultura; un advocat nomenat pel Col·legi d'Advocats, i un competent nomenat per la Cambra de Comerç.

5. Des del 1.^r de novembre vinent, data en la qual s'obriran les classes, el professor rebrà un sou anual de 6,000 pessetes. Es consignaran 1,500 pessetes anuals per a material, de les quals disposarà el Patronat, escoltant el professor.

El nomenament del professor es farà per cinc anys.

6. Se celebrarà solemnement la inauguració de la Institució, publicant-se ensems un opuscle contenint l'acord i bases de creació de la càtedra, pla o programa presentat pel concursant nomenat, etc.

7. Un Patronat curarà de l'alta inspecció i de mantenir viu l'interès pels estudis de Dret Marítim professats a la càtedra. Abans d'inaugurar-se, la Comissió de Cultura proposarà a l'Ajuntament la composició del Patronat que presidirà l'alcalde, i en el qual tindrà representació principal la corporació municipal.

8. Es convidarà immediatament els organismes, als quals interessien directament els estudis de Dret Marítim a contribuir a les despeses de la càtedra.

Demnant subvenció. — Ja han estat cursades per la Comissió de Cultura de l'Ajuntament les comunicacions a les entitats : Col·legi d'Advocats, Cambra de Comerç, Banc de Barcelona, Crèdit i Docks, Associació de Navilers i Consignataris, Associació d'Agents de Duanes i Associació de Consignataris de Barcelona, demnant que ajudin al funcionament de la càtedra.

EL MONUMENT A GUIMERA. — En virtut d'una iniciativa del Sr. Duran i Ventosa, formulada davant de la Comissió municipal de Cultura abans d'acabar, en el bienni passat, l'exercici del seu càrrec edilici, l'Ajuntament de Barcelona té ja en vies de realització el projecte d'aixecar en la nostra ciutat un monument

que perpetuï la glòria del nostre poeta, i testimoniï l'estima i l'admiració que els catalans li professem.

La Corporació municipal, en fer-se seva la iniciativa i endegar els elements necessaris a la seva realització, ha respost una vegada més a la gloriosa tradició de la seva capitalitat, resum i síntesi dels sentiments de tota la nostra terra.

Mestre català a l'estranger. — El mestre Joan Llongueras, fundador i director del conegut Institut Català de Rítmica i Plàstica, subvencionat pel nostre Ajuntament, surt un d'aquests dies cap a París i Ginebra. L'objecte principal del seu viatge és visitar les escoles de Rítmica instal·lades a París, i assistir al «curs d'estiu» que per als antics deixebles dóna el mestre E. Jaques-Dalcroze, durant el mes d'agost, en el seu notabilíssim Institut de Ginebra, i al qual ha estat especialment invitat.

El mestre Llongueras aprofitarà aquesta avinentesa per informar al mestre Jaques-Dalcroze de tots els treballs que es vénen realitzant a Catalunya en favor de l'«educació pel ritme», i sabem que planejaran ambdós mestres un pla d'estudis i d'acció, per al successiu, a fi que aquest mètode admirable penetri en les nostres modernes escoles i obtingui al nostre país una consagració definitiva. El mestre Llongueras, com tothom sap, és un dels més antics deixebles de Jaques-Dalcroze i un dels que amb més fe i amb més constància ha vingut treballant en l'estudi i propaganda de les seves idees educatives.

«Recull de documents i estudis». — Constitueix un esdeveniment remarcable en el camp dels nostres estudis històrics la creació feta, pel juny de 1917, per l'Ajuntament de Barcelona d'una Oficina d'Investigacions i Publicacions històriques. La rica col·lecció de materials provinents d'una institució tan cabdal en la història de la nostra pàtria com el Consell de Cent de Barcelona, exigia la creació d'una oficina tècnica de treball que tingués a son càrrec la custòdia, a l'ensens que la publicació, d'una documentació tan important. Era aquest un afer de tanta transcendència científica, a l'ensens que patriòtica, que de cap manera podia preterir la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de la ciutat. És per això que, previ dictamen d'aquesta, es procedí de seguida a desglossar l'Arxiu Municipal en dues seccions, la històrica i l'administrativa; ço és, la que

tingués assignat l'estudi dels documents que per sa data o condició no tenen ja utilització en la vida ordinària del Municipi, i l'altra que tingué cura de registrar i ordenar diligentment els papers i llibres de tota mena faents per la marxa administrativa de la casa.

Paral·lelament al referit dictamen de la Comissió de Cultura, fou aprovat un ordre o «Pla de publicacions» per tal d'endegar científicament la tasca assenyalada a l'Oficina. Els materials a publicar foren distribuïts en tres categories. Tractant-se d'una corporació que tenia ja empresa amb anterioritat la publicació de textos tan interessants com el *Manual de Novells Avdits* i les *Rúbriques de Bruniquer*, els quals detallen abundantment la història de la vida interna i de relació de la casa, havia d'acabar, disposant-los per a ésser profitosament utilitzats, la impressió de tan preciosos materials. Finida aquesta es devia començar la impressió del notable manuscrit *Llibre de les solemnitats de la ciutat de Barcelona*, el qual comprèn els anys 1424-1719. Dins la segona categoria s'inclourien una sèrie de compilacions de dades històriques de l'Arxiu, agrupades sistemàticament per matèries, formant-ne monografies; i, per últim, serien considerades com a publicacions de tercer grau tota classe de monografies històriques referents a la ciutat, comprenent aspectes generals, les quals podrien ésser encomanades a subjectes especialitzats en la matèria. La publicació de textos existents en altres arxius de la ciutat i de Catalunya, en quant tinguin relació més o menys directa a qual-sevol aspecte de la Història de Barcelona, també serien objecte de l'atenció de l'Oficina.

El fascicle primer del volum I del titulat *Recull de documents i estudis*, que acaba de veure la llum pública, ens diu fins a quin punt la tasca encomanada a l'Oficina serà profitosa. És un formós volum, de presentació elegantíssima, dintre una gran simplicitat, de format regular (el tamany usual d'edicions en els centres científics mundials), imprès en paper groguenc de fabricació exclusiva per a les publicacions de la Mancomunitat de Catalunya, el qual ve a constituir com el pròleg obligat dels estudis posteriors que l'Oficina espera publicar.

Una breu glossa del seu contingut palesarà clarament l'interès documental d'aquest fascicle. Ressenya, en primer terme, la fundació de l'Oficina Municipal d'Investigacions i Publicacions històriques amb la nova organització de l'Arxiu i ordre de publicacions que pensa acomplir. Ve de seguida una exposició de les publicacions històriques de l'Ajuntament de Barcelona, o sigui de la col·lecció de docu-

ments històrics inèdits de l'Arxiu Municipal de la ciutat en curs de publicació. Són aquests el *Manual de Novells Ardits, vulgarment apel·lat Dietari de l'Antic Consell barceloní*, l'edició del qual fou començada en 1892. Consta el *Dietari* de 49 volums; comprèn de 1390 a 1839. Reprodueix en facsímil onze portades de les estampacions que van incloses en el manuscrit. Descriu, així mateix, fent-ne la història, les *Rúbriques de Bruniquer o Ceremonial dels magnífichs Concellers i Regiment de la ciutat de Barcelona*, la publicació del qual, en sis volums, és a punt d'ésser acabada. Historia després les biografies dels personatges que formen la galeria de catalans il·lustres de l'Ajuntament, inaugurada l'any 1873, donant la nota bibliogràfica completa de cadascun dels treballs llegits en la col·locació del retrat, fins avui en nombre de quaranta. Segueixen dues notes similars de dos treballs dedicats als benefactors de l'ensenyament, l'Almirall i En Martorell i Peña.

Fa un índex dels articles de caràcter històric, amb referències als llibres de l'Arxiu d'on han estat extrets, apareguts amb el títol de «Curiositats barcelonines», en la *Gaceta Municipal*, publicació exclusivament administrativa de l'Ajuntament, començada en 1914. No deixa d'esmentar, tampoc, descrivint-ho i ressenyant llur origen, altres publicacions que sense formar part de cap sèrie especial, foren propulsades o emparades per l'Ajuntament. Finalment, fa una ressenya completa, plena d'interès, de la fundació (tan poc coneguda fins avui en els seus detalls) feta en 1878 del «Premi Martorell» amb els noms del Jurat, obres i autors premiats en cada un dels set concursos celebrats fins al present. El «Premi Duran i Bas», de patronat de la mateixa corporació, el qual s'anuncià a primer de maig de 1918, per a ésser adjudicat, si hi ha lloc, a 31 de maig de 1921, completa la sèrie documental referent a les publicacions històriques de l'Ajuntament de Barcelona.

Al poc temps de creada l'Oficina d'Investigacions i Publicacions històriques, l'Arxiu Municipal pogué rescatar la major partida de la documentació del Col·legi de mestres Serrallers, Armers i Agullers de Barcelona. Una nota explicativa d'aquest petit arxiu gremial, amb els índexs de les matèries que contenen el *Llibre Major de la Confraria de Sant Eloi*, començat en 1419, i el *Llibre de Privilegis i Ordinacions*, del segle XVI, dels quals hi ha un full de cadascun en fotogravat, amb molts documents i notes aclaratòries del text, constitueixen un altre estudi valuós d'aquesta publicació.

Per últim, acaba el fascicle amb un inventari complet de les publicacions disperses sobre història de Barcelona, aparegudes en l'any de 1918. L'anotació de la bibliografia històrica de Barcelona, continuada d'any en any, constituirà un recull de documentació bibliogràfica formidable, que tots temps serà consultat per aquells que s'interessin per la Història de la ciutat.

Aquesta és, en resum, la llista dels treballs que conté aquest fascicle, que forma un conjunt de 112 planes, ben aprofitades per cert, el qual, a l'ensem que fa honor a les nostres lletres, posa ben amunt la reputació científica de l'Oficina de Publicacions històriques de l'Ajuntament de Barcelona.

Centres docents i de cultura

ASSOCIACIÓ PROTECTORA DE L'ENSENYANÇA CATALANA. — Primeres Colònies Escolars. — La Protectora ha tingut la iniciativa d'impulsar, organitzar, i crear colònies escolars per als alumnes de les escoles catalanes. I en pocs dies ha aconseguit la col·laboració de bons ciutadans que dóna suficients mitjans per a dues colònies, de vint-i-cinc escolars cada una; la una de nois, l'altra de noies. La primera anà a Teyà i es compongué de nois de les Escoles Catalanes del districte segon, de les escoles de l'Ateneu Democràcia del districte setè, de l'Escola Montessori del carrer de la Tapineria, de les Escoles Catalanes Verdagner, de l'Escola Catalana del carrer de Montcada, de l'Escola Mossèn Cinto, de les Escoles Catalanes del districte sisè, de l'Escola de Sang Nova, de Sans, de l'Escola del Casino Regionalista de la Bordeta, de l'Escola Montessori del carrer de Balnes i de l'Escola Catalana de l'Ateneu Democràtic Regionalista del Poble Nou.

La colònia de noies residí a Pineda, i es compongué de noies de l'Escola de Santa Eulària, de l'Escola del Centre Nacionalista Republicà de Sant Gervasi, de l'Escola de l'Ateneu Democràcia del districte setè, de l'Escola de l'Ateneu Democràcia Balnes i de les Escoles Catalanes gratuïtes del districte tercer.

El dia primer d'agost, sortiren les colònies a passar la mesada a Pineda i Teyà, tal com és dit; havent tingut cura de l'aspecte mèdicogigienic els doctors H. Puig i Sais, Eduard Xalabarder i Narcís Fuster.

CENTRE AUTONOMISTA DE D. DEL C. DE LA I. — Curssets d'estiu. — De molts anys ençà, les Escoles Mercantils Catala-

nes del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, tenen establerts exàmens d'ingrés per aquells alumnes que volen matricular-se en assignatures dels plans d'estudis obligatoris. En aquests exàmens d'ingrés, s'ha pogut comprovar constantment la deficient preparació dels alumnes, deguda, ja a defectes de la instrucció primària, ja a haver oblidat quasi completament els coneixements adquirits a l'Escola. Aquesta insuficient preparació, donava per resultat que les Escoles Mercantils Catalanes es veiessin en el dolorós cas de negar l'admissió a nombrosos socis, en les classes regulars.

La Secció d'Educació i Instrucció, amb el desig de donar totes les facilitats possibles als socis i als dependents en general, ha decidit establir uns curssets d'estiu, els quals compendran les següents matèries:

Aritmètica elemental (preparació a la classe d'aritmètica i àlgebra). — Dilluns, dimecres i divendres, de dos quarts de vuit a dos quarts de nou.

Aritmètica elemental (preparació a la classe d'aritmètica i àlgebra). — Dimarts, dijous i dissabte, de dos quarts de nou a dos quarts de deu.

Gramàtica (preparació a les classes d'idiomes). — Dimarts, dijous i dissabte, de dos quarts de vuit a dos quarts de nou.

Gramàtica (preparació a les classes d'idiomes). — Dilluns, dimecres i divendres, de dos quarts de nou a dos quarts de deu.

Geografia (preparació a la classe de Geografia comercial). — Dilluns, dimecres i divendres, de dos quarts de deu a dos quarts d'onze.

Els curssets duraran des del dia 15 del corrent al 15 de setembre.

La matrícula quedarà oberta a la Secretaria de la Secció, des del dia 28 de juny proppassat fins el dia 10 del corrent, de deu a onze del vespre. L'import de la matrícula serà de 5 pessetes per assignatura o de 10 tres assignatures.

La Secció té en estudi la implantació per al curs vinent, d'un examen d'ingrés únic que compregui coneixements elementals de gramàtica, geografia i aritmètica. Per consegüent, és molt convenient que els alumnes es matriculin a les tres esmentades assignatures.

La Secció creu que la dependència mercantil catalana sabrà apreciar el seu esforç i hi correspondrà matriculant-se en les classes de les Escoles Mercantils Catalanes.

ESCOLA CATALANA «MOSSÈN CINTO». — *Compra de casa.* — El dia 1.^r de juliol foren signades les escriptures de compra de la casa núm. 113 del Passeig de Sant Joan, adquirida, contra pagament de la totalitat del seu import, pel Foment Autonomista Català, amb destinació a instal·lar-hi l'esmentada Escola, així com també totes les altres institucions filials d'aquella entitat, que actuen sota el nom del gran poeta Verdaguer.

La subscripció a l'emprèstit de 100,000 pessetes, que ha emès aquesta entitat, ha assolit ja la xifra de 54,000 pessetes, ço és, ha sobrepujat ja el 50 per 100 de la seva totalitat, resultat força afalagador, si es té en compte que l'emissió fou acordada el dia 5 de juny, data que començà la propaganda.

Les obres començaran ben aviat, en forma tal, que és segur que el curs propinent podran els deixebles de l'Escola Catalana «Mossèn Cinto», assistir a les noves aules, on els seus estudis es desenrotllaran en un bell règim de llibertat.

ESCOLA ELEMENTAL DEL TREBALL. — *Segon curs d'Humanitats i Cultura general per a obrers.* — *Programa de conferències.* — Dia 20 de juliol. «Els pobles primitius de Catalunya»: conferenciant, D. Pere Bosch Gimpera.

Dia 21. «Els nous pobles d'Europa»: D. Antoni Rovira Virgili.

Dia 22. «Origen de les formes musicals»: D. Joan Llongueras.

«Il·lustracions musicals»: D. Baltasar Samper.

Dia 23. «Noves idees sobre el concepte del treball»: D. Josep Puig d'Asprer.

Dia 27. «Evolució del gust estètic»: D. Ferran Tarragó.

Dia 29. «L'educació de la democràcia»: D. Manuel Ainaud.

Dia 30. «El sentit de la totalitat en la cultura moderna»: don J. Farran Mayoral.

Dia 3 d'agost. «Organització científica del treball»: D. Josep M.ª Tallada.

Dia 4. «Nacionalisme i internacionalisme»: D. Josep Carner.

Dia 5. «L'aprenent a l'escola i al taller»: D. Josep Serrat.

Dia 6. «El teatre grec»: D. Lluís Nicolau d'Olwer.

Dia 10. «Consideracions sobre la possibilitat d'un hiper-espai»: D. Rafael Campalans.

Dia 11. «El sentiment de l'amor en la cançó popular»: D. Valeri Serra Boldú.

- Dia 12. «Els teixidors primitius»: D. Joan Sala Simon.
Dia 13. «Leonard de Vinci»: D. Ramon Vinyes.
Dies 17, 18 i 19. «Conclusions fisiogràfiques de Catalunya»; «La producció de la nostra terra», i «Possibilitats geogràfiques d'una futura plenitud catalana»: D. Pau Vila.
Dia 24. «L'ideal democràtic en la història de Catalunya»: D. Ferran Valls Taberner.
Dia 25. «Higiene de l'esport»: D. E. Mias Codina.
Dies 26 i 27. «La metal·lografia en la indústria moderna»; «Concepcions científiques», i «Realitzacions tècniques»: D. C. Lana Sarrate.
Dia 31. «El tractat de pau»: D. Manuel Raventós.
Dia 1.^r de setembre. «Idees generals sobre l'univers»: don Eduard Fontseré.
Dia 2. «Iniciació literària»: D. Josep M.ª López-Picó.
Dia 3. «El sentit històric de l'arquitectura»: D. Josep Puig i Cadafalch.

ESCOLA SUPERIOR DE BIBLIOTECÀRIES. — Convocàtoria. — L'Escola Superior de Bibliotecàries de la Mancomunitat de Catalunya anuncia la provisió de deu places d'alumnes, que es farà mitjançant els corresponents exàmens, en la segona quinzena del mes de setembre d'enguany.

Les aspirants hauran de tenir disset anys complerts, presentar un títol equivalent al de Batxiller o Mestressa superior (o bé sofrir un examen especial i eliminatori a base d'un programa detallat que facilita l'Escola Superior de Bibliotecàries) i subjectar-se a un examen concursiu que comportarà tres exercicis: un d'oral, contestant un interrogatori sobre temes de cultura general; un d'escrit, desenrotllant la candidata un tema escollit entre alguns presentats pel Tribunal; i un de llengües, en què es demostrï la possessió dels idiomes català, castellà i francès, i tenir nocions d'una altra llengua moderna.

La carrera de Bibliotecària comprèn dos anys d'estudis Humanístics i Tècnics (Teoria i Història de la Cultura, Història de Catalunya, Literatura general, Literatura catalana, Ètica i Dret, Llengües llatina i grega, Coneixements generals de les ciències pures i aplicades i de llur classificació, Bibliologia, Bibliografia i Biblioteconomia) i un de Pràctiques, retribuït, a les ordres de la Direcció tècnica de Biblioteques. Aprovats els tres cursos i mitjançant un examen general de

revàlida i la demostració del coneixement d'una altra llengua moderna, s'obté el títol de Bibliotecària de Catalunya, indispensable per a ingressar en el Cos del personal que presta servei tècnic en les biblioteques de la Mancomunitat.

Les sol·licituds per a examinar-se d'ingrés, amb els documents justificatius de la candidata, es presentaran durant la primera quinzena de setembre en el Departament d'Ensenyament Tècnic i Professional del Consell de Pedagogia (Urgell, 187, Universitat Industrial).

ORFEÓ CATALÀ. — *Festa de la Música Catalana.* — Ha tingut lloc la vintena Festa de la Música Catalana la qual assolí un èxit remarcable.

Vària

CONFERENCIA SOBRE EL DRET CATALÀ EN L'ACTUALITAT. — Al saló del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria donà l'anunciada conferència el Sr. Maspons i Anglasesell, tractant de la qüestió del Dret català en l'actualitat.

Presidí l'acte el Sr. Maluquer i Viladot, degà del Col·legi d'Advocats, amb el president del Centre, Sr. Torrents, i el diputat a Corts D. Pere Rahola, als quals acompanyaven diversos membres de les juntes de l'Acadèmia de Jurisprudència del Col·legi d'Advocats, representacions de les entitats que han col·laborat en la campanya i un gros públic, entre el qual veiérem algun catedràtic, element obrer i diversos advocats.

Obrí l'acte el Sr. Maluquer i Viladot, amb breus paraules, en les quals posà de relleu la necessitat de continuar persistentment en la defensa del Dret de la terra, per a evitar la pertorbació que porta el seu desconeixement.

Tot seguit, el Sr. Maspons desenrotllà la seva conferència, que fou escoltada amb interès.

El dia 10 de desembre últim — comença dient el Sr. Maspons — va fer set mesos que el Suprem aprofità una avinentesa, que després s'ha pogut comprovar que fou curosament preparada, per a dictar tres sentències en les quals es condemnava a mort el règim de Catalunya. Com que durant aquest mig any llarg de set mesos, tot i tractar-se d'un problema essencial per a la vida catalana, la qüestió no s'ha resolt, era necessari realitzar l'acte amb una doble finalitat, ço és, mirant vers les terres d'Espanya enfora i mirant Catalunya endins.

En primer lloc, era necessari dir que, ja que la qüestió no s'ha resolt, els catalans no la donem per resolta : que som on érem; que persistirem en l'actitud de reivindicació i que no deixarem d'aprofitar moment per aconseguir el ple reconeixement del nostre dret. L'afirmació era més necessària, havent-la de referir a elements i maneres de fer que, com els centrals, amb facilitat extremada, es desmemorien de les reivindicacions populars, sobretot quan no els són grates, i amb gran facilitat les saben desviar.

L'altra finalitat, que afecta pròpiament a Catalunya, era donar compte de les gestions fetes, dels resultats obtinguts, i de quin era l'estat present de la qüestió, perquè, ja que no s'ha resolt i afecta l'interès general de Catalunya, tothom pugui estar ben situat i assabentat el dia de demà en què caldrà insistir en la campanya : sobretot tenint present que ha de tenir moments de vibració intensíssima.

En iniciar la petició que fos reconegut el dret de Catalunya, els que la feren, volgueren fer-se la il·lusió que els catalans vivien en una terra on una qüestió jurídica podia tractar-se normalment, i per a ser-hi conseqüents, i, sobretot, per a prevenir objeccions i excuses venidores, que, en efecte, s'han intentat després, plantejaren la qüestió en un terreny estrictament de Dret : presentaren al ministre de Gràcia i Justícia un document, firmat per les diverses entitats jurídiques catalanes, en el qual es tractava la qüestió sota un punt de vista exclusivament tècnic i se li demanava que comprovés quina era la realitat viva a Catalunya. El ministre féu el que ell creia ésser l'única cosa que podia fer, ço és, passar-lo a la Comissió general de Codis; i això ja sabíem nosaltres que era portar-la a un enterrament.

La Comissió general de Codis és un organisme compost de dues menes d'elements diversos. En formen part homes indiscutiblement ben triats, de mèrit i de categoria més que sobrada, escollits en totes les terres d'Espanya; però, al costat d'aquests homes, n'hi ha un seguit d'altres que són d'aquell organisme, únicament per l'honor de ser-ne, per a premiar amb ell desigs o ambicions d'altra mena: per arrodonir situacions de categoria. I aquests homes representen un pes mort que fa l'organisme completament híbrid; i aquesta comissió, que en un país on els organismes exercissin normalment llurs funcions tindria una actuació intensíssima, a Espanya ha passat llargs anys sense reunir-se tan sols; no ha complert ni les obligacions legals que té; a les seves mans, han mort les aspiracions de renovació legal i ha estat un obstacle per allò mateix que hauria de propulsar.

Aquesta inutilitat seva per derivació fatal de les coses, ha fet que quedés concentrada o personificada en un sol home, que és el seu president, D. Antoni Maura, en el qual, per la seva superioritat indiscutible, per les seves qualitats personals que amics i enemics li reconeixen, tots els elements polítics reconeixen, en aquesta matèria, una superioritat decisiva en els negocis que tracta la Comissió. Però el Sr. Maura és la personificació del desengany i fins del fàstic: no perd moment de mostrar el seu escepticisme en la política i en la governació espanyola; és, demés, un home que, essent mallorquí de naixença, ha format son esperit en un ambient oposat al de Mallorca; i, com que el sentiment de les coses de la terra no s'adquireix científicament, i, un cop perdut, no es recupera, el mallorquí castellanitzat ha esdevingut la personificació del doctrinarisme que no sap comprendre en els altres espanyols un sentit i una amor de les coses de llur terra com la que sentim els catalans. Heu's aquí, doncs, com la reivindicació del Dret de Catalunya ha perillat, des del primer moment, de morir a mans d'una incomprensió, que, escudant-se en els tràmits de la burocràcia, és un instrument comodíssim per a emparar les abstencions del Govern.

Per aquest motiu, es donà estat públic a la qüestió. Arreu se celebraren entusiastes mítings, es donaren nombroses conferències i Catalunya tornà a viure uns moments d'intens patriotisme.

Al mateix temps, els elements parlamentaris de tots els partits, sense excepció, comprometien el Govern a fer les actuacions necessàries per evitar la pertorbació produïda pel Suprem, fent-li acceptar en el Congrés una proposició en aquest sentit, a la qual col·laboraren els parlamentaris de les altres terres espanyoles afectades, i amb un interès especial l'actual president del Consell de ministres Sr. Dato. El Govern, però, considerant-se interí, no va fer sinó sumar-se a tots els elements que han volgut contrarrestar la campanya empresa, dient que els catalans teníem la culpa del succeït, per no haver volgut fer l'Apèndix al Codi civil.

Aquest atac, en el qual han cregut trobar un punt dèbil en la nostra actuació, ha estat repetit amb gran insistència, i cal dir, una vegada per sempre, que no té cap fonament.

Els homes cridats a fer l'Apèndix des de l'època en què el Sr. Duran i Bas va iniciar aquesta solució, hi han treballat molt llargament, i el que han aconseguit, com més voluntat han posat a fer-ho bé, ha estat un nombre de dificultats gairebé insuperables, nascudes prin-

cialment de què els homes representatius de la política central en tenen un criteri, de ço que ha d'ésser l'Apèndix, que posa els catalans en una situació difícilíssima : se'ls obliga a treballar sobre una cosa que ells consideren com un cos mort, com si talment ho fos, i el fet real és que el règim jurídic nostre és quelcom viu, tan viu i pletòric com ho és el poble de Catalunya.

L'Apèndix era impossible de fer fins que un renaixement de l'espiritualitat catalana deslliurés els juristes del seguit de negacions de totes les nostres coses que els imposa l'ensenyança universitària feta a base del desconeixement de Catalunya i el contacte amb els tribunals desconixedors del nostre règim. Catalunya té un mirall molt eloqüent en el que ha passat a Mallorca : els juristes d'aquella terra, trobant-se en el mateix cas dels catalans, plens de voluntat, s'han llençat a fer el seu Apèndix; i, com que el poble mallorquí no ha renascut com el de Catalunya ni sent la seva personalitat, els juristes han arribat a la conclusió que el Dret mallorquí no existeix. I heu's aquí que, un poble que parla en mallorquí i hi viu i hi pensa, oferiria la contradicció i l'absurditat d'ésser jurídicament castellà. Sense el desvetllament del sentit català, que ha influït en els nostres juristes, l'Apèndix català seria una monstruositat que arribaria a la mateixa conclusió del de Mallorca. Per això, fins ara que el desvetllament de Catalunya és prou fort per a influir d'aquesta manera, l'Apèndix no es podia fer ni s'havia de fer.

Avui encara ens falta un altre element, que és recollir els antecedents de la realitat jurídica catalana; la història jurídica de la nostra terra, de 1714 al present, és representada per un gran buit. Sobre aquesta base, terriblement negativa, és sobre la que ens veiem obligats a treballar; cal dir-ho així, perquè, malgrat aquest formidable obstacle, és tan greu l'anormalitat en què ha de viure Catalunya, que no té més remei que redactar aquest seu Apèndix i presentar-lo ràpidament, perquè, movent-se en els termes en què es mouen els Tribunals, Catalunya viuria dintre poc en plena anarquia jurídica. L'Apèndix, doncs, un Apèndix que evidentment no respondrà a allò que de dret pertoca a Catalunya, és un fet imminent, i la seva existència és una altra raó que demostra que, sense haver reviscut l'esperit català, no havia de fer-se, perquè així que es posi en mans de l'Estat, per migrat que sigui, caldrà fer un esforç màxim per aconseguir que els organismes centrals no entrin airadament a destruir-lo, destralejant a llur albir.

Però, aquesta qüestió, és totalment diversa de la que ha promogut la campanya actual. Són coses completament diferents tenir una llei bona i que aquells que l'hagin d'aplicar l'apliquin bé. Són dues coses tan diverses, que quan ningú parlava a Catalunya de la qüestió del Dret, Catalunya ja reclamava Tribunals propis. La fundació de l'Acadèmia de Jurisprudència a principis del segle XIX, ja obeeix a aquesta finalitat; en parla expressament el cèlebre «Memorial de greuges» al rei Alfons XII, i després d'ell en parlen tots els documents que solemniament han concretat les reivindicacions de Catalunya.

Cruelment la realitat ens ha posat aquests dies de relleu la gravetat de la qüestió. La primera vegada que el rei Alfons XIII estigué a Catalunya, passà unes hores a Sant Sadurn de Noya, i, aprofitant l'estada, se li presentaren nombrosos alcaldes i propietaris del Penedès per a fer-li una petició única : que els Tribunals dirigits pel Suprem respectessin el Dret de la terra interpretant les lleis de «Rabassa morta» a la catalana. Va ésser inútil la petició : els Tribunals han agreujat llur manera de fer, i, en tornar el rei a Catalunya, la comarca del Penedès es veu terriblement pertorbada per una crisi social motivada per la manera d'aplicar el contracte de «Rabassa morta», que ha ocasionat assassinats, sabotatges i conflictes a desdir.

Res de tot això té cap valor a Madrid. El senyor Dato, l'últim dia que va ocupar-se d'aquesta qüestió, oferí al conferenciant escriure-li una carta, destinada a fer-se pública, en la qual concretaria unes mesures a pendre pel Govern que acabarien amb la pertorbació; el senyor Dato ha complert la paraula, però el text de la carta és de tal naturalesa que el conferenciant no s'ha atrevit a publicar-la per a evitar que les curtíssimes línies, plenes de vaguetats, no donin la sensació que el Govern sent complaença que Catalunya pateixi la pertorbació actual.

La situació present, doncs, no es pot dir que sigui exactament la mateixa del primer moment, perquè s'ha agreujat en el transcurs d'aquests set mesos. Els dos governs que aquests set mesos s'han succeït en el poder han entès que, movent-se dintre de les lleis actuals, no podien fer absolutament res, sinó una sola cosa : premiar el magistrat autor d'aquestes sentències, portant-lo a presidir la Sala del Suprem que ha de fallar les causes civils de Catalunya. Amb això l'Estat ens ha ensenyat que es va pretendre el que es resolgui aquesta qüestió dintre de les normes estrictament jurídiques. Si les lleis i l'organització actuals no permeten lliurar Catalunya de la pertorbació

que això representa, Catalunya ha de pugnar perquè les lleis i l'organització siguin canviades. És, doncs, aquesta una qüestió que no atany, sols als homes de Dret : atany als organismes i als homes representatius de Catalunya, a la Mancomunitat, als parlamentaris, a tot el poble català; és una fase del plet únic de reivindicació de Catalunya i són els que han de pugnar per aconseguir-ne la desitjada resolució.

CONFERÈNCIES D'UN ABAT BENEDICTÍ D'AUSTRÀLIA. — El Rdm. P. Anselm M.ª Catalán, O. S. B., Abat «nullius» de Nova-Núrsia i Administrador Apostòlic de Drysdale River (Austràlia), donà en el Centre Moral de Gràcia i en el Seminari interessants conferències sobre les Missions benedictines de l'Austràlia.

Explicà el què eren aquells països anys enrera, abans de l'acció civilitzadora que hi han realitzat els monjos benedictins, la major part d'ells catalans. Mitjançant projeccions manifestà l'estat de degradació en què es troben els pobles antropòfags de Drysdale River, demostrant la necessitat d'intensificar l'acció dels missioners, els quals estan plens de bona voluntat, però mancats d'almoines.

L'ARQUEÒLEG KINGSLEY PORTER. — Ha passat uns dies a Barcelona l'eminent arqueòleg de la Universitat de Yale, Mr. Arthur Kingsley Porter, el qual està fent actualment un viatge d'estudi per Catalunya per a conèixer els nostres monuments romànics. Mr. A. Kingsley Porter ha estudiat minuciosament en el seu esplèndid llibre *Lombard Architecture*, 93 volums, més un de làmines publicat a Yale, *Universitary Pres* (1915-17), l'arquitectura del nord d'Itàlia tan íntimament emparentada amb la nostra. Aquest professor reuneix la doble condició de coneixedor dels monuments i d'investigador dels arxius, i gràcies a això ha pogut arribar a conclusions precises i plenes d'interès en els volums del seu llibre, compost d'una sèrie completíssima de monografies.

La lectura de *l'Arquitectura Romànica a Catalunya*, aquest «corpus» compost per D. Josep Puig i Cadafalch, amb la col·laboració dels Srs. Falguera i Goday, despertà l'interès de l'arqueòleg americà i ha estat el motiu d'aquest viatge, que tan profitós pot ésser per a l'estudi de l'art romànic, i que, sigui dit de pas, és un nou testimoni que el català és un idioma perfectament apte per a la comunicació científica amb el món.

PUBLICACIÓ DE LES CRÒNIQUES CATALANES. — El dia 31 de juny al despatx del President de la Mancomunitat de Catalunya, els Srs. Rafael Patxot i Ferran Vilallonga, com a executors testamentaris de D.ª Concepció Rabell i Cíbils, Vda. Romaguera, i D. Josep Puig i Cadafalch, president de la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans, acompanyat dels altres membres de la Secció, es firmà l'acord incloent dintre de la «Fundació Vda. Romaguera», la publicació de les Cròniques Catalanes en onze volums, en els quals es compendran les obres capitals de la historiografia de Catalunya.

Les despeses de la publicació aniran a càrrec de l'esmentada Fundació, i l'Institut atindrà la part tècnica i científica de l'edició.

El President, terminat l'acte, féu constar, en nom de tots els presents, la importància de l'acord establert, amb el qual s'inaugura una obra de tal alt valor patriòtic com històric. Els executors testamentaris Srs. Rafael Patxot i Ferran Vilallonga que l'han feta possible en incloure-la en el seu projecte de la Fundació, mereixen l'agraïment de la Catalunya estudiosa.

Catalunya, València i Mallorca

ALFORJA. — *Conferència.* — A la Joventut Nacionalista ha donat una conferència En Joaquim Balsells, desenrotllant el tema: «El plet agrari de Catalunya».

BALAGUER. — *Exposició.* — El dia 16 del mes passat, al lloc social del Sindicat Agrícola de Balaguer i sa comarca, se celebrà la solemne inauguració de l'Exposició Agrícola-Popular, organitzada per l'Escola Municipal d'Agricultura d'Olot i l'esmentat Sindicat. Hi assistiren el batlle, diputats de la Mancomunitat, comandant en cap de la zona, rector arxiprest, jutge de primera instància, jutge municipal, presidents de les societats polítiques i recreatives, mestres oficials i gran nombre de socis del Sindicat.

Obert l'acte, el Sr. Cava llegí una adhesió del diputat d'Olot, Sr. De Solà Morales, i un discurs de l'alcalde de la mateixa població. Després pronunciaren discursos, D. Jesús Maria Ayats i el P. Manuel Muntaner, Sch. P., director de l'Escola Municipal d'Agricultura i ànima d'aquesta Exposició.

L'esmentada exposició consta d'una gran varietat de seccions amb models en tamany natural i en miniatura : herbari agrícola,

medicines i males herbes, avicultura, horticultura, apicultura, sericultura, aparells de conreu, arboricultura, fructucultura, adobs, llavors, cànem de diferent procedència, fustes, manipulació de productes, etc., etc.

BARBARÀ. — *Incautació de monuments.* — El director del Museu diocesà de Tarragona s'incautà de dos artístics sarcòfags antics que hi havia al pati del castell, pertanyents als Templers. En un dels sarcòfags s'hi ha trobat ben conservat, l'esquelet de D. Joan de Sentmenat, comandador de l'Ordre de Sant Joan, el qual s'hi guardava des de l'any 1699.

CANET DE MAR. — *Festa.* — Al pati de can Muni, davant de la casa on està instal·lada l'Escola Montessori, s'hi va celebrar una festa cultural com a final de curs. Després de diverses evolucions al compàs del piano fetes per les nenes i d'un discurs de la directora Na Julita Farnés, el regidor En Josep Fors, com a individu del Patronat, féu un parlament exposant els aventatges de l'esmentada Escola i el bé que reportarà a Canet el desenrotllament de la cultura per la qual cosa el Patronat hi esmerça tots els seus esforços.

Finalment, el diputat de la Mancomunitat Sr. Bofill i Matas, posà de manifest el que l'entitat cabdal de Catalunya procura per alçar el nivell intel·lectual de la nostra pàtria, elogiant el sistema Montessori i felicitant a Canet per tot el que fa per encarrilar la joventut pel camí del progrés.

FIGUERES. — *Conferència Na Maria Baldó de Torres.* — A una de les sales del Casino Menestral donà una conferència la Sra. D.ª Maria Baldó de Torres sobre «L'Escola i la Llar».

La sala es trobava plena de concurrència, trobant-s'hi presents totes les senyores mestresses de Figueres, amb llurs deixebles més grandetes.

Féu la presentació de la conferenciant el Sr. Rafael Ramis, president de la Comissió delegada de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, dient que ara més que mai, davant de tots els atacs, convé infiltrar a l'ànima dels infants l'amor a la llengua de Catalunya.

La Sra. Baldó començà per historiar l'obra de l'Escola a través dels temps i de les èpoques. Esmentà aquest caire nou d'humanitat

que ha pres l'Escola, per a deduir-ne que cada dia es capacita més la ciència pedagògica de la seva enlairada missió.

Reduint-nos a Catalunya, la visió no és tan riallera. L'Escola catalana, per raó de la sumissió general en què es troba la nostra pàtria, té dos vicis d'origen.

Un d'ells és la manca de preparació en què és deixa la dona per a envestir la seva missió dins les famílies i la llar. La llar és la convergència de totes les idealitats de la família, com a concreció de la pàtria de demà.

A Catalunya ens manca encara l'escola de la dona catalana. Enumera l'obra cultural de la Mancomunitat de Catalunya, i diu que aquesta obra hauria de completar-se amb l'educació de la dona, creant Escoles de la Llar, com ja comença de fer la Mancomunitat.

Remarca el segon vici de l'Escola de Catalunya com un episodi més de la nostra dependència espiritual a altres terres. Diu que hem de reivindicar el dret de parlar al nen la seva pròpia llengua a l'escola. Enumera diversos pensaments de savis pedagogs que sancionaven aquest dret com una necessitat de la Pedagogia.

Diu que el grau d'analfabetisme que hi ha a Catalunya és degut a què als infants se'ls educa a les escoles en una llengua que no entenen.

Va fixant les solucions que al problema de l'Escola hi han donat diversos Estats plu-nacionals, i diu que tot esperant la solució definitiva del nostre problema escolar hem de reclamar almenys que en les Escoles que l'Estat sosté a Catalunya hi sigui reconegut el dret d'ensenyar en català als fills de Catalunya.

Amb l'actual sistema seguit a Catalunya malmetem dos idiomes: el nostre i l'imposat.

Esmenta l'Assemblea del Magisteri català celebrada a Tarragona, on fou votada, per una immensa majoria, la necessitat de parlar en català en les Escoles primàries de Catalunya. Aquesta situació dels mestres l'hauríem d'aprofitar per a demanar l'ingrés de la llengua catalana a les Escoles nacionals.

Recordant que totes les evolucions de les nacions han tingut com a base l'educació, diu la senyora conferenciant que amb dolcesa de dona i amb energia de patriota prega als assistents que es recordin de l'Escola i que obrin en conseqüència.

GIRONA. — *Biblioteca Popular.* — A la plaça del Mercadal, s'hi ha instal·lat la Biblioteca Popular per a la Dona, que està

oberta de cinc a set de la tarda, els dies feiners, i de deu a onze del matí dels dies festius. Dies enrera s'hi donà una lectura del poema de Goethe *Hermann i Dorothea*, traduït al català pel poeta Josep Lleonart.

Galeria dels Bells Oficis. — Crida l'atenció pública un nou establiment anomenat «Galeria dels Bells Oficis», la construcció del qual ha dirigit l'arquitecte Sr. Masó. És una exquisidesa d'art i bon gust. S'hi veu orfebreria catalana, cristalls, vidres i pisa de Venècia, Bohèmia i Saxònia, ceràmica Talavera i Manises, arquetes, repujats, etc., tot el que produeixen les arts decoratives.

Demés, la «Galeria» serà un fogar i santuari de l'art més pur: la literatura i la música hi tindran cabuda. És va inaugurar amb una sessió musical. S'hi faran tandes de lectures i audicions musicals.

GRANOLLERS. — *Concert.* — Na Pepeta Sureda, va donar, al saló-teatre de La Alhambra, un recital de piano, on va demostrar tenir condicions de vera artista, executant partícels de Bach, Schumann, Chopin, Mendelsshon, Saint-Saëns, Albéniz i Morera, i ésser una de les primeres concertistes de la nostra terra, per l'acurada perfecció amb què va executar els pianíssims i rellentants.

LLEYDA. — *Enric Arderiu.* — A primers del mes passat morí a Lleyda aquest conegut escriptor.

Fou director de *La Renaixença*, de Barcelona, quan aquest diari es convertí en rotatiu a primers de segle. A Lleyda fundà *La Comarca de Lleyda*, que sostingué admirables campanyes de reivindicació de les doctrines nacionalistes, tan valentes, que atregueren els odís del tristament célebre governador Martos O'Neale, el qual es venjà de l'Arderiu, fent-lo desterrar de Lleyda. Diem desterrar, que a tal cosa equivalia el seu trasllat, des de Lleyda, on exercia el seu càrrec d'arxiver d'Hisenda, fins a Huelva.

Actualment era l'ànima de l'Associació Cultural Catalanista, que fundà i dirigí, així com també el seu portaveu el setmanari *Catalunya*.

L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, tingué en ell un valuós element per a implantar i fer arrelar la institució en terres lleydatanes. Era professor de gramàtica a les Escoles normals.

Individu del Cos d'arxivers i bibliotecaris, havia manifestat la

seva erudició en distintes ocasions. Recordem ara la seva càtedra de Llatí i Humanitats, en el Liceu Escolar de Lleyda, i una polèmica brillantment sostinguda des de *Lo Pensament Català* amb el doctor D. Marian Grandia, amb ocasió de publicar-se la *Gramàtica Etimològica Catalana* d'aquest autor. Té publicats uns erudits fascicles titulats *Lo poeta canonge de Guissona*, *Excursió a Verdú*, i deixa sense acabar un interessant catàleg de les obres impreses a Cervera en el segle XVIII.

MALLORCA. — *Presentació de la Capella de Manacor.* — La Capella de Manacor, reorganitzada fa uns dos mesos, sota la direcció de Mn. Antoni Pont, s'ha presentat al públic de ciutat en el nostre Teatre Principal, en el qual s'ha aplegat molta gent, tota ella entesa en qüestions artístiques, no mancant-hi els bons patriotes mallorquins que veuen en l'obra de mossèn Pont una manifestació íntimament nostra.

L'execució de les cançons ha estat acurada, i les més formoses, les que més parlen al cor, les més nostres, han hagut d'ésser repetides.

Així ha succeït amb la *Pastoreta*, la *Bolangerera*, l'*Emigrant*, i moltes altres, ja que el públic no es causava de sentir cantar el bell estol de manacorins.

MATARÓ. — *El P. Lluís Fàbrega.* — Ha mort l'il·lustre sacerdot de l'Escola Pia, P. Lluís Fàbregas, el qual gaudia, dins de la institució calassància i per tot Catalunya, d'una justíssima popularitat.

Era fill de Mataró, nat el dia 17 d'abril de 1869, i va vestir l'hàbit d'escolapi en el noviciat de Moyà. Va ésser religiós piadosíssim, sacerdot auster, pedagog insigne, eloqüent predicador i home de govern de gran prestigi.

Fou rector del Col·legi Samà de Vilanova i Geltrú, Vicari Provincial de les Escoles Pies de Cuba, on va fundar els col·legis de Càrdenas i Pinar del Río, i més tard Preposít provincial de Catalunya i Ultramar per dues vegades.

Mentre va ocupar aquest càrrec, va fundar a Mèxic el Col·legi de Puebla de los Angeles i l'Associació d'Antics Alumnes de les Escoles Pies de Barcelona. Va pendre part activíssima en les festes calassànies de la Seu d'Urgell, i va donar gran impuls a les del tercer

centenari de la fundació de l'Ordre Escolàpia, celebrades a Catalunya a darrers de 1917.

L'enterrament de l'il·lustre sacerdot català va constituir a Martoró una gran manifestació de dol. Tots els que el coneixien en guardaran amb amor una dolça memòria.

OLOT. — Donatiu. — El nostre compatriota En Pere Vayreda, en l'última sessió celebrada en el Palau de la Generalitat per la Institució Catalana d'Història Natural, hi cedí el valuós treball titulat: *Catàleg de flòrula de la Mare de Déu del Mont*, obra pòstuma i inèdita del seu difunt pare, el botànic Estanislau Vayreda.

REUS. — Donatiu. — El reusenc D. Miquel Ventura Balaria, catedràtic d'idiomes de l'Escola Superior del Magisteri, ha fet present al Centre de Lectura de Reus d'una important biblioteca formada per set mil volums, entre els quals n'hi ha d'incunables i altres de gran valor. Ha fet present també, d'una importantíssima col·lecció de tres mil monedes antigues i de curioses col·leccions de ceràmica, mobles, cristalleria i armes.

TERRASSA. — Restauració. — Els famosos retaules gòtics dits dels Sants Metges i de Sant Miquel han estat restaurats i consolidats per acord de la Junta Municipal de Museus, i refets i ben endegats es troben altra vegada al creuer de l'església de Santa Maria.

Biblioteca Escolar. — Al Col·legi de l'Escola Pia s'ha format, amb la cooperació dels alumnes, una junta organitzadora per a muntar una Biblioteca escolar. S'han esmerçat 1,500 pessetes en la construcció dels armaris i es tenen moltes confiances de dotar-la convenientment de llibres. Ultra els llibres, hi haurà revistes i il·lustracions nacionals i estrangeres. Servirà, naturalment, en primer terme, per als alumnes del col·legi i després se serviran llibres a domicili i es publicarà un butlletí exclusivament redactat pels petits lectors.

VALÈNCIA. — Congrés d'Història i Arqueologia. — La Junta de govern de Lo Rat Penat ha acordat celebrar el primer Congrés d'Història i Arqueologia del Regne de València, essent motiu del

mateix el desig de tributar un homenatge a la insigne ciutat de Xàtiva, per haver fet honor a la seva història amb la recent fundació d'un magnífic Museu, instal·lat a l'edifici de l'antic Almudí.

Es cridarà a aquest Concurs a tots els escorcolladors del reialme, perquè presentin treballs, comunicacions, notícies de troballes d'antiguitats i restes arqueològics, i s'encarregaran temes de caient pràctic a distingides personalitats, la qual cosa donarà lloc a què puguin ésser estudiats els múltiples objectes i monuments de gran vàlua que la ciutat dels Papes i de Ribera serva i atesora.

Concurs infantil de Lectura Valenciana. — Organitzat per la comissió pertanyent a la mateixa societat, s'ha celebrat, el dia 26 del mes proppassat, al seu estatge social, un Concurs de Lectura Valenciana, en el qual prengueren part nombrosos nens i nenes, adjudicant-se als premiats donatius en metàl·lic i llibres que, per a l'objecte, cediren distingits escriptors i entitats.

Per a solemnitzar el repartiment de premis, s'organitzà també una vetllada literàrio-musical, la qual tingué lloc al Saló de Regines de Lo Rat Penat. Els nens als quals foren atorgats als primers premis llegiren una poesia cadascun; varies senyoretetes i aventatjats alumnes d'aquest Conservatori cantaren i tocaren al piano selectes composicions, pronunciant, al final, sengles discursos En Francesc Verdejo i el patrici Dr. En Faustí Barberà, ambdós de la comissió organitzadora.

VALLS. — *Noves publicacions.* — En Carles Magriñà ha publicat un volum de poesies catalanes, que porta el títol de *Esteles de llum*, en el qual s'hi aplega el més cabdal de la seva producció literària.

El poeta En Joan Plana Llobet, natural del veí poble de Puigpelat, ha publicat un llibre de poesies amb el títol de *Tal com raja*, de fàcil versificació, i rublert d'un humorisme de molt gust.

Col·locació de retrats. — L'Ajuntament ha acordat que, en les vinentes festes de la Candelera, es posin a la Galeria de vallencs il·lustres els retrats del famós escultor Lluís Bonifàs Massó, i del general d'enginyers naval Andreu Avel·lí Comerma, autor del celebrat dic del Ferrol.

Els retrats els pintarà el vallenc En Francesc Galofre Oller, i les biografies seran escrites, la del primer, per En Cèsar Martinell, que ha tret dels arxius nombroses dades i ha refet la seva personalitat artística, i la d'En Comerma l'escriurà En Francesc Ballester Castelló, amic íntim del biografat.

Estranger

NOVA YORK. — *La música catalana.* — L'il·lustre mestre Kurt Schindler ha donat a conèixer al públic neoyorkí les beutats de la nostra música, assolint un veritable èxit.

Vegeu, per exemple, com s'expressa el crític de l'*Evening Post*:

«D'interès fascinant i de gran i nova bellesa, encara que d'estructura fins a cert punt complexa, foren els cants corals dels compositors moderns de Catalunya i les cançons i danses populars que ells han arranjat. Cal citar els noms d'En Lluís Millet, director de l'Orfeó Català de Barcelona; d'Enric Morera i J. Sancho Marraco, músics de la mateixa ciutat, i d'Antoni Nicolau, el venerable director de l'Escola Municipal de Barcelona. El punt culminant del concert fou la *Música del Divendres Sant en una església catalana*, per a doble chor a vuit veus, chor de solistes i chor especial de veus blanques a l'uníson. Aquesta obra, d'En Nicolau, és escrita en l'estil «a capella» dels antics compositors eclesiàstics, amb una gran fluïdesa combinada amb una sorprenent llibertat d'harmonia. El text és llatí, amb algun que altre fragment de la litúrgia grega, hàbilment fos amb la lletra catalana d'una poesia d'En Jacint Verdaguer, aplicada a una tonada de caràcter típicament popular i cantada de primer per les soprans i finalment per tots els chors. L'auditori se sentí electritzat i una repetició parcial s'imposà.

Altres cants foren també bisats, i hom hauria escoltat de grat per segona vegada l'harmonització a sis veus, del propi Mr. Schindler, de la delitosa cançó popular catalana *El Rossinyol*.»

Més expressiu, encara, es mostra el crític del *New York Evening Journal* en fer referència de l'esmentada obra mestra d'En Nicolau: «Que en fa de temps que una cosa tan formosa com la cantata del *Divendres Sant* d'Antoni Nicolau no havia sortit de França, d'Itàlia, d'Alemanya o de l'extrem Nord! El compositor, amb els mitjans de què disposa, obté una enorme varietat d'efectes, a base d'un veri-

table teixit instrumental de les veus. Obté fàcilment i simplement ço que alguns francesos moderns amb penes i fatics han tingut la pretensió d'atènyer dels recursos corals. L'ús, ací i allà, de les veus a «solo», i de l'octet a «solo» és fet a posta per a produir una impressió corprendora. És una peça coral d'una extrema dificultat, però Mr. Schindler obtingué de la seva massa coral una execució del tot excel·lent.»

El zel propagandista de Kurt Schindler ha portat la música nostra més enllà de les fronteres dels Estats Units, i així ens és grat assabentar els nostres llegidors que en els programes dels concerts del 23 i del 25 de febrer passat celebrats pel Mendelssohn Choir, a Toronto, Canadà, hi figuraven, respectivament, *El miracle de Sant Ramon*, de Schindler, i *La cançó de Nadal*, de Mn. Romeu, que apareixia amb el títol *Els tres reis*. El fet guanya encara d'importància en fer constar que el Mendelssohn Choir, compost de 250 veus i dirigit pel mestre H. A. Fricker, és la societat coral més important del Canadà.

Degut a l'èxit sorollós que les composicions catalanes assoliren en el concert organitzat pel mestre Kurt Schindler, el propi mestre acaba d'oferir als aficionats neoyorksins una nova audició de composicions dels nostres músics. Però, aquest cop, el concert fou organitzat al Gran Teatre Metropolità de l'Opera. S'efectuà el dia 20 del proppassat abril, i hi prengueren part, ultra la Schola Cantorum, de Nova York, que dirigeix Kurt Schindler, N'Artur Rubinstein i En Rafel Díaz (tenor del Metropolità). Com en el concert anterior, en la primera part del programa hi figuraven algunes cançons basques harmonitzades, respectivament, pels mestres Jesús Guridi i Norbert Almandoz. El tenor Rafael Díaz cantà, demés, cançons populars de León, de Múrcia i d'Astúries i N'Artur Rubinstein, prou conegut dels nostres aficionats, tocà una composició de Manuel de Falla, *La maja y el ruiseñor* (Goyescas), del plorat Granados, i la *Jota navarra*, i dues pàgines de la *Iberia*, del nostre malaguanyat Albéniz. Però la part més extensa del programa fou consagrada a les composicions catalanes. Heu's aquí les que el mestre Schindler dirigí: *El cant de la Senyera*, Millet; *Els fadrins de Sant Boy*, Pérez-Moya; *Remordiment*, Morera; *El fill de Don Gallardó*, Sancho Marraco; *Divendres Sant*, Nicolau; *La sardana de les monges*, Morera; *Cançó del lladre*, Sancho Marraco; *La gata i en Belitre*, Pujol; *El Rossinyol*, Schindler; *Les fulles seques*, Morera.

ITALIA. — *Anna Fedeli*. — Tenim el sentiment d'anunciar la mort, que tingué lloc en un sanatori italià el 23 de juliol passat, de la signorina Anna Fedeli, l'amiga i col·laboradora de la Dra. Montessori.

Comentaris

LA CLASSIFICACIÓ DELS LLIBRES. — La biblioteca pública, tan extesa en països fortament estructurats per un Estat seriós, va penetrant en la cultura popular catalana gràcies a l'amorós proveïment de la Mancomunitat. Un dels atractius de la moderna biblioteca pública és la llibertat amb què dintre d'ella pot moure's l'estudiós. No és un favor que rep d'un funcionari de l'administració pública en penetrar a la sala de lectura amb designis d'il·lustració, sinó que per aquest acte exerceix simplement un dret del ciutadà modern: més encara, dona un impuls a la cultura del poble.

Si el lector vol trobar-se a la biblioteca pública com a casa seva, que la seva casa és, cal que els llibres estiguin al seu abast per tal d'utilitzar-los lliurement. D'aquí el sistema de prestatge obert.

Però els llibres a disposició del client que els cobeja no vol pas dir els llibres desordenats en uns prestatges; ni l'ordre en què estiguin posats ha d'ésser un ordre arbitrari únicament conegut de la bibliotecària. Té importància el sistema de classificació i col·locació dels llibres i en les nostres Biblioteques Populars se li ha concedit des del primer moment. En elles ha estat adoptat el sistema decimal de classificació i catalogació de l'americà Melvil Dewey, universalment aplicat, que és la base del de l'Institut Bibliogràfic Internacional de Brussel·les. Mancava a Catalunya una traducció nostrada i adaptada d'aquest sistema, la qual acaba de realitzar el Director de la Biblioteca de Catalunya D. Jordi Rubió. Aquest treball, feliçment portat a terme, comença d'editar-lo *QUADERNS D'ESTUDI* en el present número. A poc a poc, però amb seguretat i amb intel·ligència, anem fent-nos totes les eines de la nostra cultura, anem realitzant el nostre ideal d'esdevenir un poble culte.